БУЮК ЖАСОРАТ

РЕСПУБЛИКАМИЗ МЕҲНАТКАШЛАРИ СОВЕТ КОСМОНАВТЛАРИНИНГ АЖОЙИБ ҚАҲРАМОНЛИКЛАРИГА ЖАВОБАН ЯНГИ СОЦИАЛИСТИК МАЖБУРИЯТЛАР ОЛМОҚДАЛАР, ЯНАДА ЮКСАК УНУМ БИЛАН ИШЛАШГА АҲД ҚИЛМОҚДАЛАР.

Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

СССР

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Олий Совети ва Министрлар Советининг органи

ГАЗЕТА 1918 ЙИЛ 21 ИЮНДАН ЧИҚА БОШЛАГАН ★ 22 январь 1969 йил, чоршанба ★ № 18 (14.181). ◆ Баҳоси 2 тийин.

Суратда: Тошкент экскаватор заводида митинг пайти.
А. Тўраев фотоси.

ПАРТИЯВИЙ ИШНИНГ АСОСИ

Ҳозирги вақтда партия ташкилотлари ишини планлаштиришнинг зарурлиги ҳақида гап юритиш, бу фикрни изоҳлаб, далиллар келтиришнинг зарурати қолмади. Лекин планлаштиришнинг ўзи ҳам қотиб қолган мутлақ бир нарса эмас. Буни Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг яқинда қабул қилган «Шаҳар ва район партия комитетлари ишини перспектив планлаштириш тўғрисида»ги қарори ҳам яққол кўрсатиб турибди.

Қарорда таъкидланганидек, ҳозир Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, республикадаги ҳамма область ва шаҳар партия комитетлари, юзга яқин райком ва 1800 дан кўпроқ бошланғич партия ташкилотлари ўз ишларини перспектив планлаштириб, шу режа асосида ишламоқдалар.

Хўш, нима сабабдан планлаштириш практикасини шу тариқа такомиллаштириш зарурати туғилди? Коммунистик қурилишнинг ҳозирги босқичида янги жамиятнинг моддий-техника базасини яратиш, кишилар ўртасида коммунистик ижтимоий муносабатларни шакллантириш, коммунизм кишисини камол топтиришдек жуда муҳим вазифалар кун тартибига қўйилгандир. Бу вазифаларни ойлик ва квартал планларини тузиш билангина ҳал этиб бўлмаслигини, халқ хўжалиги планларини кўнгилдагидек бажаришни таъминлаш учун узоқ муддатга мўлжалланган режа тузиб қўйиш зарурлигини турмуш тақозо қилди.

Маълумки, ҳар бир партия ташкилотининг фаолияти бир мақсадга қаратилган, мазмундор бўлишини таъминлашнинг муҳим омили партиявий ишни планлаштиришдадир. Яхши ўйлаб тузилган план партия органларини кундалик майда-чуйда юмушларга ўралишиб қолмасдан, истиқболни кўра билишга, муҳим ҳаётий масалаларни дадил кўтариб чиқиш ва ҳал этишда партия кучларини тўғри жойлаштиришга имкон беради.

Перспектив планлаштириш партиявий ишнинг асоси бўлиб, маълум маънода партиявий ишни илмий ташкил этиш демакдир. Негаки, уларда партия ташкилотларининг муайян даврга мўлжалланган кўп қиррали, сермазмун фаолияти акс этган бўлади.

Чуст район партия комитетининг 1969—1970 йилларга мўлжалланган перспектив иш планини олиб кўрайлик. Ушбу планда сиёсий-оммавий, маданий-оқартув ишларини намунали йўлга қўйиш тадбирлари белгиланган. Шу билан бирга район бўйича экин майдонларида алмашлаб экишни жорий этиш, суғориш шохобчаларини реконструкциялашни тугаллаш, чорвачиликни тўла механизациялаш, чорва моллари зотини яхшилаш сингари муҳим масалалар ҳам киритилганки, булар пахтачиликни ва қишлоқ хўжалигининг бошқа соҳаларини КПСС Марказий Комитети октябрь Пленуми талаблари асосида ривожлантиришга кенг йўл очиб беради.

Перспектив планлаштиришни республикамизда биринчи бўлиб бошлаган Чилонзор райкоми, Самарқанд ва Фарғона областларидаги қишлоқ райкомлари фаолиятида ҳам анча ўзгаришлар юз берди. Улар хўжалик ва маданий қурилишга раҳбарлик савиясини кўтариб, омма орасида катта сиёсий-оммавий ва ташкилотчилик ишлари олиб бормоқдалар.

Ҳамма соҳада бўлганидек, партиявий ишдаги бу янгиликнинг яхши самара бериши ўз-ўзидан бўлмайди. План ҳар қанча яхши ва қизиқарли қилиб тузилмасин, унда белгиланган режалар собитқадамлик билан амалга оширилмаса, яхши ниятлигича қола беради. Айрим шаҳар ва район партия комитетларининг иш фаолияти буни яққол кўрсатиб турибди. Улар ишни перспектив планлаштиришдек бу муҳим масалага ўйламасдан, расмият юзасидангина ёндашиб, бу соҳада тўпланган бой тажрибаларни инобатга олмадилар. Оқибатда уларнинг тузган режаси мазкур шаҳар ёки район олдида турган асосий вазифаларни қамраб ололмаяпти.

Нукус шаҳар партия комитетининг перспектив планлаштиришга оид режаси бунга мисол бўла олади. Шаҳарком перспектив планни тузишга партия активининг кенг доирасини, аппарат ходимларини жалб этмади. Оқибатда пленумлар, партия активи йиғилишлари, бюро мажлисларида кўриб чиқилиши лозим бўлган масалаларнинг рўйхатигина қоғозга тушириб қўя қолинди.

Баъзи партия комитетлари перспектив планни тузишга тузиб қўйишади-ю, уни амалий иш билан мустаҳкамлашмайди. Чимбой райкоми фаолиятида худди шундай аҳвол юз берди. Бу ерда ўтган йилнинг иккинчи ярмида муҳокама қилиниши лозим бўлган 18 масаланинг олтитаси очиқ қолди. Бу, план ўйлаб тузилмаганидан, шошма-шошарлик билан иш тутилганидан далолат беради.

Баъзан яна шундай фактларга ҳам дуч келинмоқдаки, айрим партия комитетлари иш планига совет ва хўжалик органлари фаолиятига тааллуқли масалалар киритиб юборилаяпти. Бу ҳол ишда параллелизмга, совет ва хўжалик органлари ўрнини босишга олиб келмоқда. Партия органлари совет, комсомол ташкилотлари, халқ контроли ва бошқа жамоат ташкилотлари билан келишмасдан иш плани тузишлари натижасида шундай ҳоллар юз бермоқда.

Партиявий ишни илмий асосда ташкил этишга эришиш учун тўпланган тажрибаларни кенг оммалаштириш, партия комитетлари секретарларининг, райком аппарати ходимларининг тажриба алмашув семинарларини тез-тез ўтказиб туриш зарур. Бу ўринда Самарқанд область партия комитетининг ташаббуси диққатга сазовордир. Обком бошланғич ва цех партия ташкилотлари ишини планлаштириш масаласини алоҳида ўрганиб чиқди. Унинг якуни обком ҳузуридаги ташкилий-партиявий ишлар бўйича тузилган методик кенгашда муҳокама қилинди. Методик кенгаш бошланғич ташкилотларда перспектив планлаштиришга ўтишни маслаҳат қилди.

Обком методик кенгаш ташаббусини қўллаб-қувватлади. Шу масала бўйича партия ходимлари семинарлари ўтказилди. Область, шаҳар, район партия комитетларининг ходимлари бошланғич ташкилотларда бўлишиб, перспектив план тузишда йўл-йўриқ ва ёрдам кўрсатдилар. Ҳозир кўпчилик партия ташкилотлари шу режа асосида ишламоқдалар.

Партиявий ишда тўпланган қимматли тажрибаларни ҳамма жойда қўлланиш, партия ташкилотлари фаолиятини перспектив план асосида йўналтириб туриш ғоят муҳим вазифадир.

ЖАҲОН ҲАЙРАТДА

Советлар мамлакатининг тўрт баҳодир космонавти эришган жаҳоншумул муваффақиятдан ҳайратланмаган ким бор! Бутун прогрессив инсоният космос қаҳрамонлари Владимир Шаталов, Борис Волинов, Алексей Елисеев ва Евгений Хрунов ўртоқларнинг жаҳон космонавтика фани кўрмаган катта зафарига тан бермоқда. Бундай муваффақият Коммунистик партия ва Совет ҳокимияти раҳбарлик қилаётган дунёда биринчи социалистик мамлакатда қўлга киритилганлиги ажабланарли эмас.

— Социалистик тузум ишлаб чиқариш кучларини ривожлантирибгина қолмасдан, техника тараққиёти учун беқиёс имкониятлар ҳам очиб беради, — дейди Тошкент экскаватор заводининг директори ўртоқ Н. Гликлад корхонада ўтказилган митингда сўзга чиқиб. — «Союз-4» ва «Союз-5» космик кемаларининг муаллақ космосда бир-бири билан туташтирилиши ва икки космонавтнинг бир кемадан иккинчи кемага ўтиши жаҳон космонавтика фанида мисли кўрилмаган зафар сифатида тарихга ёзилажак.

Митинг қатнашчилари ўз сўзларида совет фани ва техникасининг беқиёс юксалганлигини исботловчи янги муваффақият билан фахрланаётганликларини, совет кишиларининг нималарга қодир эканлиги билан қувонаётганликларини таъкидладилар.

— Космосда дунёда биринчи марта ажойиб эксперимент станцияси барпо қилинганлиги мамлакатимиз ишчилар синфи ва етакчи мутахассисларининг ҳамкорлиги намунаси, — дейди виқор билан корхона технологи Расулжон Исоқов. — Ўзбекларда йил яхши бошланса, кейинги ишлар ҳам қувонч келтиради деган гап бор. Йил бошида тўрт совет баҳодири ўз жасоратини намойиш этди. Демак, беш йиллик тўртинчи йилининг қолган даври ҳам шундай зафарларга тўлиқ бўлади.

Экскаваторчилар космосни тадқиқ этишдаги катта муваффақиятга жавобан маҳсулот ишлаб чиқаришни кўпайтириш, машиналарни муттасил такомиллаштириб бориш, маҳсулот таннархини арзонлаштириш, беш йиллик планни муддатидан илгари бажаришга аҳд қилдилар.

Х. ЖЎРАЕВ.

АҚШ президенти Р. М. Никсонга телеграмма

СССР Олий Совети Президиумининг Раиси Н. В. Подгорний билан СССР Министрлар Советининг Раиси А. Н. Косигин Оқ уйга Р. М. Никсонга телеграмма йўлладилар. Улар бу телеграммада унинг Америка Қўшма Штатлари президенти лавозимини эгаллаши муносабати билан ўз қутловларини ва энг яхши истакларини изҳор қилдилар.

Биз шунга аминмизки, дейилади телеграммада, тинчлик ва халқаро хавфсизлик манфаатлари йўлида ҳар иккала давлатимизнинг интилишлари СССР ва АҚШ халқлари ўртасидаги дўстона муносабатларни мустаҳкамлашга қаратилиши лозим ва Совет Иттифоқи билан Қўшма Штатлар бошқа давлатлар билан биргаликда куч-ғайратларини бирлаштириб, етилган халқаро проблемаларни ҳал қилиш ва ялпи тинчликни мустаҳкамлаш учун зарур бўлган ҳамма чораларни кўришлари керак. (ТАСС).

ЕРДА ҲАМ, КОСМОСДА ҲАМ

Митинг одатдагидан бўлакча эди: шонли космонавтларни Тошкент аэропортининг учувчилари, штурманлари, диспетчерлари, механиклари, синоптиклари билан бирга бу ердан учиб кетувчи пассажирлар ҳам шарафлашарди. Митинг аҳли қарийб ҳамма вақт ўзгариб турар — самолётлар рейсга кетар, мамлакатимизнинг ҳамма чеккаларидан учиб келган машиналар қўнар, шундай бўлсада, катта зал яккаю-ягона ҳис-туйғулар чулғаган кишилар билан тўлган эди. Ветеран учувчи, Ўзбекистон гражданавиацияси бошқармаси Тошкент бўлинмаси партия комитетининг секретари Фаттоҳ Расулов бу ҳис-туйғуларни яхши ифодалаб, деди:

— Само сари яна бир босқич пайдо бўлди! «Союз-4» ва «Союз-5» космик кемаларининг қўшалоқ парвози космик станцияларни бошлаб берди. Бизнинг ажойиб гражданларимиз, учувчи шонли ҳамкасб ўртоқларимиз — Владимир Шаталов, Борис Волинов, Алексей Елисеев, Евгений Хрунов янги космик парвозни ажойиб равишда бажо келтирганликлари киши қалбини қувончларга тўлдиради. Дўстлар, Ердаги ишларимизнинг ҳисобини ҳам космик мезон билан ўлчагимиз келади. Биз, аэродром ходимлари ва учувчи экипажларнинг олган мажбуриятларини ҳозиргина якунладик. Бундан чиқадики, шу йил Тошкент аэропортидан узоқ сафарга планда мўлжаллангандан ортиқча 10 минг пассажир жўнаб кета олиши мумкин. Агар қўшимча рейсларнинг узунлигини жамлайдиган бўлсак, Тошкент самолётлари Ер теварагини бўйлаб яна ўн марта айланиб чиқар экан. Пландан ташқари космик айлана чакки бўлмаса керак. Биз шу рейсларнинг ҳаммасини В. И. Ленин туғилган куннинг 100 йиллигига бағишлаймиз.

Инженер Серафим Мельников бундай деди:

— «Союз-4» ва «Союз-5» кемаларининг парвози — ҳозирги замон фани ва техникаси эришган ютуқларнинг чўққиси бўлишдан ташқари, инсон мардлигининг ҳам чўққиси, юксак бурчни қандай қилиб бажо келтириш намунаси ҳамдир. Владимир Шаталов, Борис Волинов, Алексей Елисеев, Евгений Хрунов жонажон партия, Совет ҳукумати топшириғини қандай қилиб бажаришнинг ёрқин намунасини кўрсатдилар. Бизнинг коллективимиз жаҳонда биринчи космик станция бекаму-кўст йиғилганлиги тўғрисидаги даракни зўр мамнуният билан қабул қилди. Шонли космонавтлар раҳмат сизга! Биз ҳам ўз ишимизда сизнинг жасоратингизга яраша жасорат кўрсатишга ҳаракат қиламиз. Касбдош ўртоқларимиз космосга чиққанларида виждоний иш шуни тақозо этади.

(ЎзТАГ).

КОСМОНАВТЛАРГА ШАРАФЛАР

Шу кунларда Тошкентдаги электрон техникаси заводининг ишчилари ғайратларига ғайрат қўшиб меҳнат қилмоқдалар. Совет Ватанининг космосни ўзлаштиришда қўлга киритган катта ғалабаси коллективга янги ғайрат бағишлади. 20 январда биринчи ва иккинчи сменалар алмашиш чоғида бўлган оммавий митинг мана шу катта ғалабага бағишланган эди.

— Жаҳонда энг яхши самовий кемалар яратувчилар — ажойиб олим ва инженерларни тарбиялаб етиштирган Коммунистик партиямизга шон-шарафлар бўлсин, — деди ўз сўзида инженер В. Г. Қосимбек. Бу — халқимизнинг, социалистик тузумимизнинг улуғвор ғалабаси бўлди.

Митинг қатнашчилари ботир космонавт учувчилар В. А. Шаталов, Б. В. Волинов, Е. В. Хрунов, А. С. Елисеевга қизғин мамнуният ва чуқур ҳурмат ҳис-туйғуларини изҳор этдилар. Цех мастери В. С. Борг, бригада бошлиғи М. Т. Воронцова ўз нутқларида самовий биродарлар — юксак бурч кишилари кўрсатган жасорат асрлар мобайнида унут бўлмайди, бу жасорат совет фани ва техникасининг ривожланиш йилномасига, СССР халқларининг янги порлоқ турмуш учун кураши тарихига олтин ҳарфлар билан битиб қўйилади, дедилар.

Завод ишчилари, инженерлари, хизматчилари янги социалистик мажбуриятлар олдилар. (ЎзТАГ).

Суратда: космонавт учувчилар (чапдан) В. Шаталов, Б. Волинов, Е. Хрунов ва А. Елисеевлар космодромда журналистлар билан учрашдилар. Ўнгда космонавт Г. Береговой.

ТАСС—ЎзТАГ фотоси.

ИШЧИЛАР ҚУВОНЧИ

ҚЎҚОН. («Совет Ўзбекистони» мухбири). Бутун фарғоналиклар қатори Қўқон ёғ-мой комбинати ишчилари ва инженерлари ҳам «Союз-4», «Союз-5» космик кемаларининг парвозини диққат-эътибор билан кузатиб турдилар. Комбинатда совет фани ва техникасининг улкан ютуқларига бағишланган катта митинг бўлиб ўтди.

Ботир самогирлар бошқарган кемаларнинг янги парвози Коммунистик партия ва Советлар мамлакатининг, совет фан-техникасининг ютуғидир. «Жаҳонда биринчи марта орбитал парвоз вақтида космонавтларнинг бир кемадан иккинчи кемага ўтиши муваффақиятли амалга ошганлиги билан қувонамиз, — дейди сўзга чиққан комбинат партия ташкилоти секретари З. Исроилова. Таъминот бўлимининг бошлиғи В. Афанасьев, механика цехи бошлиғи П. Зоткин ўртоқлар ҳам унинг фикрини қувватлашди. Улар бизнинг мамлакатимизда фазони ўрганиш планли равишда ва фақат тинчлик мақсадларида амалга оширилмоқда деб таъкидладилар. Космосдаги ғалабага жавобан комбинат коллективи меҳнатда янги ютуқларга эришишга қарор қилди.

М. МАНСУРОВ.

ГАРАНТИЯЛИ РЕМОНТ

Ленин орденли Бухоро областининг колхоз ва совхозлари, «Ўзсельхозтехника» бирлашмалари устахоналарида техника ремонти жадал олиб борилаяпти. Ленинча меҳнат вахтасида туриб ишлаётган ремонтчилар ҳар куни ўнлаб трактор, чигит экадиган сеялкалар ва бошқа хил техникани ремонтдан чиқармоқдалар. Областда ҳозир энг янги машина-ускуналар билан жиҳозланган иккита ремонт заводи, ўндан ортиқ йирик устахоналар ишлаб турибди.

Шонли сана — доҳий В. И. Ленин туғилган куннинг 100 йиллиги шарафига бошланган социалистик мусобақада «Ўзсельхозтехника» Қоракўл район бирлашмасининг коллективи пешқадамлик қилаяпти. Бу ердаги ремонт устахоналарининг ишчилари ўз зиммаларига оширилган мажбуриятлар қабул қилиб, мавжуд қишлоқ хўжалик техникасини баҳорга барвақт шайлаб қўйиш учун ҳаракат қилмоқдалар. Улар трактор ҳамда юк автомашиналарининг ишдан чиқиб қолган бир неча хил деталларини тиклаш технологиясини ўзлаштирдилар.

Бирлашманинг Олот устахонасида, марказий ремонт заводи цехларида ҳозиргача район хўжаликларидан келтирилган 60 та яқин трактор, 50 дан ортиқ чигит экадиган сеялка ремонт қилиниб, гарантияли паспорт билан жўнатилди. Худди шундай прогрессив усуллар «Ўзсельхозтехника» Бухоро район бирлашмасининг Галаосиё ва Чорбакир устахоналарида ҳам кенг қўлланилмоқда. Бухородаги мотор-ремонт заводининг аҳил коллективи эса область колхоз, совхозларидан келтирилган бир неча трактор двигателларини гарантияли ремонт қилиб беришга киришди.

Ремонтчиларнинг бу қимматли ташаббуси қишлоқ механизаторларига техникадан яхшироқ фойдаланиш, унинг самарадорлигини ошириш имкониятини беради.

Н. ТАЛАББОЕВ.

Маҳаллий Советларга сайловлар олдидан

ХАРИТАДА — САЙЛОВ ОКРУГЛАРИ

Шу кунларда Ўзбекистоннинг шаҳар ва қишлоқларида пайдо бўлаётган транспарантларнинг ҳаммасида 16 март деган ёзув кўзга ташланади. Меҳнаткашлар депутатлари маҳаллий Советларига сайлов ўтказиш белгиланган ана шу кунга республика фаол тайёргарлик кўрмоқда.

Ҳозир сайлов кампаниясида муҳим босқич бошланди: область, шаҳар, район, посёлка, қишлоқ ва овул Советларининг ижроия комитетлари сайлов округларини тузишга киришдилар.

Округларнинг сони сайлов тўғрисидаги Низомда кўрсатилган одатдаги нормаларга қараб белгиланади. Лекин, шундай бўлса ҳам дастлабки маълумотларга кўра, сайлов округларининг сони 1967 йилги сайлов кампаниясига нисбатан қарийб тўрт ярим мингта кўпаяди ва 83 мингтага етади. Бунинг сабаби шуки, Ўзбекистон шаҳарлари ва қишлоқларининг аҳолиси шу вақт ичида анча кўпайди.

Икки йил мобайнида Советлар составида рўй берган ўзгаришлар округларнинг номларида ўз ифодасини топмоқда. Ўтган сайлов кампаниясида Наманган области йўқ эди. Энди эса Наманган область Советига сайлов ўтказувчи округларнинг чегаралари харитада белгилаб қўйилмоқда. Самарқанд область Нарпай районининг марказининг аҳолиси биринчи марта шаҳар Советига депутатлар сайлайди, чунки кейинги йилларда анча ривож топган Оқтош посёлкаси шаҳарга айлантирилган. Сўнгги икки йил мобайнида ташкил этилган еттита янги район, шаҳар типидаги ўнта посёлка ва 107 та қишлоқ Советлари ўзларининг Советларининг территорияларида давлат ҳокимияти органлари тузди. Бу округларнинг пайдо бўлганлиги Ўзбекистон экономикаси ва маданияти ривожланганлигини, меҳнаткашлар депутатлари Советлари халқ хўжалигига раҳбарлик принципларини такомиллаштирганлигини кўрсатувчи жуда кўп мисолларнинг биридир. (ЎзТАГ).

ҚУДРАТИМИЗ — ДЎСТЛИКДА

(Воқеа юз берган жойдан репортаж)

Қарийб беш кундан буён Бухоро меҳнаткашларининг ороми бузилган. Кимга учрашиб, ким билан гаплашманг, тошқин туфайли бошга оғир кун тушган Фароб ва чоржўйликлар ҳақида қайғуради. Уларга мадад бериш тўғрисида сўз очади. Қоракўл райони қардош туркман биродарларимизнинг қароргоҳига айланган. Ўзбекистон ССР Министрлар Совети раисининг ўринбосари А. Хўжаев бошлиқ республика ҳукумат комиссиясининг штаби ҳам шу ерда жойлашган. Қоракўл район партия комитети, унинг бюроси тошқин оқибатида бошпанасиз қолган Фароб меҳнаткашларини уй-жой, озиқ-овқат, кийим-кечак, дори-дармонлар билан таъминлашда ташаббус кўрсатмоқда. Бу ерда салкам 2 минг коммунист, 3 мингга яқин комсомоллар сафарбар этилган.

— Бизни Олотда вертолётга таклиф этишди. Ҳаво айниб, қор аралаш ёмғир қуяр, лекин Фароб — Чоржўй кўприги атрофида қирғоқлардан тошиб, икки томонга пишқириб оқаётган Амударё яққол кўзга ташланарди. Қаттиқ совуқ ва устма-уст ёққан қор туфайли пайдо бўлган сунъий муз тўғонлари дарё сувини издан чиқарган. Дарёнинг у тарафида Чоржўй, бу қисмида Фароб меҳнаткашлари телба сув билан олишяпти. Рўпарамизда Орол денгизи томон чўзилиб кетган дарё яхлаб ётибди. Ўқтин-ўқтин портлаш садолари эшитилади. Бомбалар кучидан парчаланган қалин муз ўз қаърига сув симиради. Лекин дарё изга тушолмай яна атрофга қайрилади. Телбаланиб боши оққан томонга бурилади.

Чоржўй аэропортида тўшақдай жойга қўндик. Шаҳар партия комитети табиий офатга қарши курашни ташкил этувчи штабга айланган. Шаҳар партия комитетининг секретари Кўкажон Хўжамамедов, шаҳар Совети ижроия комитетининг раиси Қизларгул Жумаеванинг қўли-қўлига тегмайди. Маҳаллий радиоэшиттиришлари одамларни осойишта бўлиш, ақл, фаросат билан бирлашиб ҳаракат қилишга даъват этяпти. Шаҳарда қум тўлдирилган қоплар, қалин тахта ва ёғочдан тепаланган сепоялар, уй-жой, саноат корхоналари, мактаб ҳамда мутахассисларни сувдан муҳофаза қилиб турибди.

Бир қатор озиқ-овқат, саноат корхоналари, умумий овқатланиш тармоқлари шикастланган. У ер, бу ерда уй-рўзғор ашёлари, эски иморатларининг қолдиқлари ётибди. Бироқ шаҳар аҳолисининг бир қисмини қўшни районларга кўчириш, уларни озиқ-овқат, иссиқ кийим билан таъминлашда узилиш бўлаётгани йўқ. Бухоро, Навоий, Когон шаҳарларидаги нон, макарон, ёғ-мой комбинатлари Чоржўй, Фароб аҳолисига бетўхтов хизмат кўрсатмоқда. Медицина ходимлари, милиция, умумий овқатланиш корхоналари, маданий-маиший хизмат кўрсатиш муассасаларининг ишчи-хизматчилари оёққа турган.

Чоржўй кексаларининг айтишича, Амударё бундан 82 йил муқаддам, 1887 йил баҳор ойларида қаттиқ тошган. Ўша маҳалда сув сатҳи салкам 2 метрга кўтарилиб, халқ бошига оғир кулфатлар солган. Қиш ғоят совуқ келиб, ёгингарчилик кўп бўлаётган 1969 йилнинг 16 январь куни Амударё суви одатдагидан салкам 3 метр юқори кўтарилди. Эртаси куни 3,75 метр, куни кеча — 20 январда 3 метр 80 сантиметр юқори кўтарилиб, атрофга кучли ҳамла қилишга киришди.

... Биз Чоржўйда кекса коммунист, шахсий пенсионер Болта бобо Муродов истиқомат қилаётган ҳовлида бўлдик. Уйнинг икки томони қумга тўлдирилган қоп тўсиқлар билан ва кучли ёғоч сепоя билан ўралган. Сув ҳовлининг бир ёнидан кириб катта кўча — сунъий дарёга пишқириб оқиб ўтмоқда. Маҳалла аҳолиси саросимага тушмасдан, бошпанасиз қолган ҳамшаҳарларини паноҳига олиш, уларни табиий офатдан қутқаришда зўр уюшқоқлик, мардлик кўрсатмоқда. Чоржўй меҳнаткашлари партия, совет ташкилотлари раҳбарлигида тошқин оқибатларини бартараф қилишга астойдил киришган.

Фароб районига қош қорайганда кириб келдик. Сув асирлигидан қутқарилган одамлар автобусларга чиқарилиб, Бухоро областининг Олот, Қоракўл районларига пеш-ма-пеш жўнатилмоқда. Қаттиқ интизом, зўр уюшқоқлик ва ҳаракат бирлиги ҳамма жойда яхши самаралар беряпти.

— Халқимизда «Ен қўшним — жон қўшним» деган ҳикматли гап бор, — дейди Фароб район ижроия комитетининг раиси Мамат Фармонов. — Яхшиямки, бахтимизга сизлар бор экансизлар. Биз оғир кунларимизда ҳамдард, ҳамжиҳат бўлаётган ўзбек биродарларимиздан ғоят миннатдормиз. Олтиндан қиммат, бўрондан кучли дўстлик деб шуни айтишса керак.

Кучли сув оқими райондаги бир қанча корхоналар, уй-жой ва муассасаларни босиб ўтган. Қутқариш отрядларининг паҳлавонлари биринчи навбатда одамларнинг ҳаётини сақлаб қолишга интилмоқдалар. Бу ердаги бошпанасиз қолган 7 мингдан ортиқ хонадон қўшни Қоракўл район колхозларига кўчириб ўтказилди.

Биз Қоракўл районига кўчиб келган фаробликлар билан суҳбатлашдик. Фароб район қишлоқ хўжалик бошқармасининг бошлиги Норбой Мамедов ўзбек халқининг катта ҳимматидан беҳисоб хурсанд.

— Мен оилам билан «Шарқ юлдузи» колхозининг еттинчи бригадаси механиги Отамурод отанинг ҳовлисида яшаяпман, — деди у. — бизга кийим-кечак, иссиқ жой берган биродарларимизга минг-минг раҳмат.

— Оиламизда 11 жон бор, — дейди фароблик Номоз Элиев, — ҳаммамиз сув офатидан эсон-омон қутулиб қолдик. Ҳозир «Шарқ юлдузи» колхозининг аъзоси Полвон ака Рўзиев ҳовлисида истиқомат қиляпмиз. Бу ерда бизга барча шарт-шароитлар яратиб берилган.

Қоракўл райони аҳолиси шу кунларда бирданига икки баравар кўпайди. Райондаги 16 колхоз, 2 посёлкада 17 мингдан ортиқ туркман биродарларимиз уй-жой, кийим-кечак, озиқ-овқат маҳсулотлари билан таъминланмоқда. Бухоро область партия комитети вақтинча Қоракўл районида истиқомат қилаётган фаробликларни ўзларига муносиб иш билан таъминлаш, ўқувчилар учун туркман тили мактаблари ва синфлари очиб бериш, қўшимча равишда ошхоналар, магазинлар, маиший хизмат кўрсатиш пунктлари ташкил этишга қарор қилди. Шу кунларда Свердлов, Бухоро, Ромитан, Вобкент, Шофиркон, Ғиждувон районларининг кўпчилик ташкилот ва муассасалари Қоракўл районига кўчириб келтирилган. Туркман биродарларга ҳар томонлама ёрдам кўрсатилмоқда. Навоий, Бухоро уйсозлик комбинатлари бошпанасиз қолган фаробликларга йиғма уйлар учун тайёр материалларнинг дастлабки партиясини Қоракўл ва Олот посёлкаларига юборди. Бухородаги пойафзал фабрикаси, тикувчилик корхоналарининг коллективлари бир неча минг жуфт пойафзал, кийим-кечак ҳозирлаб бердилар.

Туркманистон ва Ўзбекистон меҳнаткашлари қўлни қўлга бериб, тошқин оқибатларини бартараф этишда биргаликда ғайрат қилмоқдалар. Биз киши кишига дўст, ўртоқ биродар деган улуғ коммунистик шиор остида яшаяпмиз. Совет халқларининг дўстлиги, жипслиги ҳар қандай офатлардан устун чиқади!

Т. НАЗИРОВ,
«Совет Ўзбекистони» мухбири.

Иқтисодий ислоҳот амалда

ДАСТЛАБКИ ҚУВОНЧ

Корхонада маҳсулот ишлаб чиқариш ҳажми муттасил ортиб бормоқда. Ҳар бир ишчи ва инженер-техник ходим ўзига топширилган вазифани ҳалол адо этишга ҳаракат қилиб, қувончли натижаларга эришяпти. Рибоба Самадова, Иброҳим Исмоилов, Сокина Ашурова, Розия Нуруллаева ва Матлаб Тошева сингари коммунистик меҳнат зарбдорлари резервлардан самарали фойдаланиш натижасида ҳар сменада планга қўшимча маҳсулот ишлаб чиқараётирлар. Улар шу кеча-кундузда февраль ойи ҳисобига ишлашяпти.

Бухоро трикотаж фабрикаси коллективида бўлганимизда бундай илғорларнинг кўпи билан учрашдик. Ҳамма ерда иқтисодий ислоҳот афзалликлари сезилиб турибди. Планлаштириш ва иқтисодий рағбатлантиришнинг янги системасига кўчилганидан буён икки йилдан кўпроқ вақт ўтди. Шу муддат мобайнида корхонанинг ишлаб чиқариш-техника кўрсаткичлари беқиёс даражада юксалди. Корхонада янги ишлаб чиқариш корпуслари қад ростлади, ускуналарнинг кўпи янгиланди, ишчиларнинг кайфияти ҳам баланд.

Мана шу рақамларга бир назар ташланг: фабрика директори Исмоил Фозилов қизиқ фактларни бир-бирига қиёслади. Янгича системада ишлашга кўчирилганидан буён ҳар бир кишининг маоши ортиб бормоқда. Кейинги икки йилнинг ўзидагина корхонадаги ишчиларнинг маоши ўртача 18 сўм кўтарилди. Бу ҳали ўртача кўрсаткичлар. Юқори сифатли маҳсулот ишлаб чиқараётган ишчилар яна ҳам кўпроқ иш ҳақи олишяпти. Маҳсулот ҳажмини кўпайтириш, сифатини яхшилаш, хилларини кўпайтириш мусобақасида Назокат Ҳасанова, Муҳиба Ғуломова ўртоқлар бошчилик қилаётган тикувчилик цехлари алоҳида намуна кўрсатаётирлар.

Янгича ишлашга кўчилишидан илгари ҳар куни 4-5 мингта устки трикотаж ва 1,5-2 минг дона ички трикотаж ишлаб чиқариларди. Иқтисодий ислоҳотнинг шарофати билан кейинги вақтда кундалик маҳсулот ишлаб чиқариш устки трикотаж бўйича 10.000 тага ва ички трикотаж бўйича 3200 тага кўтарилди.

Баракали меҳнат яхши даромад келтирмоқда. Корхонада олинадиган фойда ҳажми ортиб боряпти. Маҳсулот ҳажмини кўпайтириб бориш, таннархини арзонлаштириш ва сифатини яхшилаш йўли билан кейинги бир йилда олинган фойда 440 минг сўмга етди. Ишлаб чиқарилган маҳсулотни реализация қилиш плани муттасил ортиғи билан адо этиладиган бўлиб қолди.

Бу қувончли рақамлар мазмунини тўлароқ ва очиқроқ тушуниш мумкинми? Саволимизга фабрика иқтисодчиси Тамара Золенцова жавоб берди. Янгича ишлашга кўчилишидан илгари моддий рағбатлантириш фондига 10 минг сўмгина тушган эди. Ўтган йили моддий рағбатлантириш фондидаги маблағ 117 минг сўмга етди. Ишлаб чиқаришни ривожлантириш фонди шу давр мобайнида қарийб икки баравар ортди.

Корхонанинг азамат коллективи янги марраларни кўзламоқда. Фабриканинг ишлаб чиқариш қуввати бир неча баравар оширилиши, цехлардаги эски ускуналарнинг янгилари ҳамда мукаммаллари билан алмаштирилиши керак. Бунинг учун янги ишлаб чиқариш корпуслари барпо этилади. Ҳозирнинг ўзидаёқ ана шу мақсадлар учун 3,5 миллион сўм маблағ сарфлаш мўлжалланмоқда.

Янги корпуслар ва реконструкциялаш корхона ва давлатга қандай наф келтиради? Аввал, корхонанинг ҳозирги ишлаб чиқариш қуввати билан танишиб олиш лозим бўлар. Шу кеча-кундузда фабрика йилига 2,5 миллион сўмлик маҳсулот тайёрлаш қувватига эга. Беш йилликнинг охирига бориб янги ишлаб чиқариш қувватлари тўла фойдаланишга топширилади. Ана шунда йилига 4 миллион сўмлик маҳсулот тайёрлаш имконияти вужудга келади. Ҳисоб-китоблар шуни кўрсатадики, корхонани янгилаш ва кенгайтиришга сарфланган маблағлар 2 йилда ўзини тўла қоплайди.

Планлаштириш ва иқтисодий рағбатлантиришнинг янги системаси ишчиларнинг меҳнат ғайратини оширмоқда, уларни фабрика иқтисодий-техника кўрсаткичларини муттасил яхшилаб боришга руҳлантирмоқда. Корхона маъмурияти новатор ишчилар ва етакчи мутахассислар билан бамаслаҳат иш тутяпти. Натижада ишга солиниши мумкин бўлган янги резервлар аниқланмоқда.

Мутахассисларнинг таклифига биноан, эскирган маркадаги унумсиз станоклар янгилари билан алмаштириладиган бўлди. Ленинграддаги Вулкан машинасозлик заводига 26 минг сўм ўтказилди. Қаҳрамон шаҳар машинасозлари ҳозирнинг ўзидаёқ «КЛЛ-3» маркали тикув машиналаридан дастлабки иккитасини юборишди. Бу машиналарни бемалол бошқаришни ўрганиш учун Тошкент трикотаж фабрикасига бир неча ишчи юборилди. Янги олинган тикув машиналари кўпаяверади. Шу йўл билан жун газламадан кофта, жакет, свитер сингари янги хил маҳсулотлар ишлаб чиқариш ўзлаштирилади.

Иқтисодий ислоҳотнинг дастлабки қувончли якунлари трикотажчиларни янги марраларни эгаллашга отлантирмоқда.

А. ШУКУРОВ,
Бухоро шаҳри.

ШОФИРКОН КОММУНИСТЛАРИНИНГ АНЖУМАНИ

БУХОРО. (**«Совет Ўзбекистони» мухбири**). Янги ташкил этилган Шофиркон район партия ташкилотининг конференцияси бўлиб ўтди. Унда Бухоро обкоми ташкилот бюросининг раиси Ж. Орипов «Ўтган хўжалик йилининг якуни ва В. И. Ленин туғилган куннинг 100 йиллигини муносиб кутиб олишда район партия ташкилоти олдида турган энг муҳим вазифалар» тўғрисида доклад қилди.

Доклад ва музокарада сўзга чиққан нотиқлар Шофиркон район меҳнаткашлари беш йилликнинг тўртинчи йилида пахта ҳамда бошқа қишлоқ хўжалик маҳсулотларини янада кўпроқ етиштириш соҳасида амалга оширилаётган ишлар, мавжуд резервлардан моҳирлик билан фойдаланиш чораларини таъкидлаб ўтдилар.

Конференция район партия комитетининг составини ва район партия ташкилоти ревизия комиссиясини сайлади.

Шофиркон район партия комитетининг пленумида райкомнинг биринчи секретари қилиб Ж. Орипов сайланди. Қ. Тошпўлатов, У. Қурбонов ўртоқлар райком секретарлари қилиб сайландилар. Пленум район партия комитетининг бўлим мудирларини ҳам тасдиқлади.

В. И. ЛЕНИН ТУҒИЛГАН КУННИНГ 100 ЙИЛЛИГИ ОЛДИДАН

УНИВЕРСИТЕТДА... УНИВЕРСИТЕТ

Навоий номидаги Самарқанд Давлат университети партия комитетининг ташаббуси билан бу ерда икки йиллик ленинча ўқиш университети очилди. Ленинча ўқиш университетига барча илмий ходимлар, аспирантлар, хизматчилар жалб этилиб, ҳар ойнинг охирги чоршанба кунида махсус тузилган программа асосида В. И. Лениннинг ҳаёти ва ижодий фаолияти ҳақида лекциялар ўқилади. Тингловчилар университет илмий ходимларидан ташқари, партия ва совет органлари раҳбарлари, шахсий пенсионерлардан ҳам лекциялар эшитадилар. Самарқанд область партия комитетининг биринчи секретари С. Н. Усмонов «В. И. Ленин — Октябрь социалистик революциясининг доҳийси, жаҳонда биринчи социалистик давлатнинг асосчиси» деган темадаги лекцияси билан шунингдек шахсий пенсионер М. Ўрунхўжаев ва бошқалар ҳам хилма-хил лекциялари билан қатнашадилар. Ленинча ўқиш университетида дастлабки машғулотлар бошланди. СССР тарихи кафедрасининг доценти Ҳ. Аминов «Ўзбекистонда ленинча миллий сиёсатнинг тантанаси», КПСС тарихи кафедрасининг мудири доцент М. Эгамбердиев В. И. Лениннинг миллий масалага оид фаолияти хусусида лекция ўқидилар.

Ҳ. КАРИМОВ.

Чеҳраларида севинч балқиб турган бу бинокорлар меҳнаткашларга шинам ва бежирим уй-жой биноларини қуриб бермоқдалар. Юқоридаги суратда: Нукус шаҳридаги 166-қурилиш трестининг сувоқчилар бригадаси бошлиғи Ленин орденли коммунист Амирбой Собиров, пастдаги суратда: Нукус уйсозлик комбинатининг илғор бригада бошлиғи Валентина Панкина. Улар бошлиқ бригада коллективлари кунлик топшириқларни муттасил ошириб бажармоқда.

Р. Саидов фотолари.

СОЛДАТ МАКТУБЛАРИ

РАҲМАТ, СИЗЛАРГА

Узоқ ўлкадан келган хат Ғузор районидаги «Ленинизм» колхозида яшовчи Раҳматулла Бекмурзаевлар оиласини ниҳоятда қувонтирди. Ҳарбий қисм командири имзолаган хатда ота-онага Ватан олдидаги бурчини аъло бажараётган фарзанди учун чин юракдан ташаккур билдирилган.

«Фарзандингиз Исмоил Раҳматуллаев, — деб ёзади командир, — ажойиб зеҳни ва аъло хулқи билан ҳамманинг меҳрини қозонди. Энг муҳими, ҳарбий билим ва жанговар техникага ихлос қўйиб сафдош дўстларига намуна бўлмоқда. Командирлик унинг номига 25 марта раҳматнома эълон қилди. Шундай фарзандни тарбиялаб вояга етказганингиз учун сизларга раҳмат!»

В. ПОЛИЦА,
Н-қисм.

ДЎСТ БЎЛИБ ҚОЛДИК

Младший сержант Сафарбой Рўзиметов она юрти Ўзбекистонга қайтганига бир неча ой бўлди. У ҳарбий хизматни аъло туғаллаш билан бирга қуролдош дўстлар қалбида ҳам ажойиб таассурот қолдириб кетди. С. Рўзиметов командирлик қилган бўлимда турли миллат фарзандлари — рус, ўзбек, татар, озарбайжон йигитлари аҳил яшашди.

Мана бугун Сафарбой ўз уйида. Яқинда биз ҳам хизматни туғаллаб қайтамиз. Ленин солдатлик йилларида бошлаган дўстлигимиз мангу қолади. Қасамёд қилиб солдат бўлдик, бир байроқни ўпиб дўст бўлдик ва дўст бўлиб қоламиз. Ҳарбий хизмат шунга ўргатди.

В. СТАПЕНКО,
Н-қисм комсомол ташкилотининг секретари.

АЪЛОЧИЛАР

Гўзал Қора денгиз бўйларида Ватан осойишталигини сергаклик билан қўриқлаётган жанговар фарзандлар орасида кўпгина ўзбек йигитлари ҳам бор. Младший сержант Абдусаттор Исломов, Алишер Муҳиддинов, Турғунбой Абдураҳимовлар сиёсий билим ва замонавий техника сирларини эгаллашда юқори кўрсаткичларга эришмоқдалар. Уларнинг хизматда эришаётган муваффақиятлари муносиб тақдирланмоқда. Бугун улар кўксини «Совет Армияси аълочиси» нишони безаб турганлиги бунинг далилидир.

У. ДОНАБОЕВ,
Н. МАМАТОЛИЕВ,
оддий солдатлар.

ТАНК СИРЛАРИНИ ЎРГАНИБ

Эрта тонгда қисм командирининг буйруғи ўқилди:

— Танкчилар курсини аъло баҳолар билан битиргани учун младший сержант Абдуллажон Қосимовга 15 кунлик отпуска берилсин!

Абдуллажон уч ой муқаддам ҳарбий қисмдан танкчилар курсига ўқишга олинган эди. Қисқа даврда у мураккаб ҳарбий техника сирларини мукаммал ўрганишга тиришди. Натижада қудратли танкларнинг жиловини қўлга олди. Энди у танк командири! Ўқишни аъло битириб қайтган серғайрат йигитга ҳарбий қисм она юртига бориб келиш учун отпуска берди.

И. ХОЛИҚУЛОВ.

* * *

Совет Армияси сафида фарзандлик бурчларини шараф билан оқлаётган М. Махманазаров, Р. Матниёзов, С. Раҳимов, У. Мамасолиев, И. Ҳамроев ва А. Ғаниевлар ҳам ўз мактубларида жанговар дўстлари, жўшқин ҳарбий ҳаёт ҳақида тўлқинланиб ёзишган.

ҚИЗИҚАРЛИ ЛЕКЦИЯЛАР

Республика «Билимлар уйи» пойтахт меҳнаткашлари учун турли темаларга оид циклли лекциялар уюштирмоқда. Бу лекциялар саноат, қишлоқ хўжалиги, фан, маданият ва илмий-назарий масалаларга бағишланган. В. И. Ленин туғилган куннинг 100 йиллиги олдидан ташкил қилинаётган ва мазкур лекциялар қизиқарли ўтмоқда.

«Билимлар уйи»да тарих фанлари доктори, профессор М. Ғ. Ваҳобов «Коммунизм қурилиши жараёнида миллий маданият ҳамда миллатнинг яқинлашуви ва равнақи», ТашМИ кафедра мудири, профессор Н. Ф. Водолазский «Тарихда халқ оммаси ва шахснинг роли тўғрисида ленинча таълимот», Б. Ананьев «В. И. Ленин улуғ ва камтар инсон» каби мавзуларда лекция ўқидилар.

Бундан ташқари, назарий масалаларга оид темаларда ҳам лекциялар ўқиляпти. Жумладан, иқтисод фанлари кандидати А. Абдуғаниев «Иқтисодий ислоҳот ва ижтимоий ишлаб чиқаришнинг иқтисодий самарадорлигини ошириш», Самарқанд шаҳар партия комитетининг биринчи секретари М. Ҳайитов «Самарқанднинг 2500 йиллиги», Ўзбекистон ССР соғлиқни сақлаш министрининг ўринбосари У. Орипов, профессорлардан З. Умидова, К. Парпиев, Н. Маҳсумовлар эса «Юрак қон томирларининг касалланиши ва уни даволаш» каби темаларда мароқли лекциялар ўқишди.

А. РАҲИМОВ.

ТАШВИШЛИ СИГНАЛ

НА БЎЛДИ, «ТЎҚҚИЗ» КЕЛМАДИ!..

— «Тўққиз» ўтгани йўқми?
— Қорасини ҳам кўрмадик.
— Анчадан бери кутяпсизми?
— Бир соатча бўлди...

Бундай «суҳбат»ни 9-автобус маршрутидаги бекатларда ҳар куни эшитишингиз мумкин.

— Эрталаб бир амаллаб автобусга чиқиб ишга келамиз, — дейди йўловчилардан Қодир Норимов, — қайтишда эса... ҳар куни шу аҳвол. Тишимизни-тишимизга қўйиб: на бўлди, «тўққиз» келмади, деганимизча кўзимизни йўлга тўрт қилиб кутиб тураверамиз.

— Сизнинг автобус кутишингиз ҳолва экан, — суҳбатга аралашди Нигмат Солихов, — кеча роса 2 соат шу бекатда турдим, 2 та автобус келди-ю одам кўплигидан бизга «қиё боқмай» ўтиб кетди.

Ҳа, йўловчилар ҳақ гапни айтишди. Ишдан ҳориб қайтаётган кишилар қимматли вақтларини 9-автобус кутиш билан ўтказмоқдалар. Автобус тўхташ жойларидаги осиб қўйилган графикларда кўрсатилишича кундузи ҳар 5 минутда, кечқурунлари эса 14-18 минутда келиб туриши керак. Афтидан булар хўжакўрсингагина илиб қўйилганга ўхшайди. Масалан, яқинда «Весна» бекатидан Навоий театригача «70-84-ТНВ» номерли автобус бир соат ўтганда етиб келди. 31-декабрда эса шу маршрутдаги автобуслар умуман «қораси»ни ҳам кўрсатишмади.

Жумладан, «Навоий театри» — «Янги обод массиви»га қатнайдиган 50-автобусдан 12 таси йўлда бўлиши ўрнига 7-8 таси ишлайди, холос.

9- ва 50-автобусдан «ўрнак» олаётган 10, 12, 76-автобусларнинг ҳайдовчилари ҳам йўловчиларни қаттиқ ранжитишмоқда. Нима учун мазкур автобуслар вақтида юриб йўловчилар таҳсинига сазовор бўлолмайди? — деган савол туғилади. Чунки автопарк раҳбарлари халқ манфаатларини кўзлаб иш тутишни унутиб қўйишганга ўхшайди.

Транспорт ҳаракатидаги тартибсизликлар қанчадан-қанча кишиларнинг вақтини ўғирлаб, ишдан кечикишига сабаб бўлмоқда. Энг ёмони шуки, бунинг натижасида йўловчилар кайфияти бузилиб, меҳнат унумдорлиги камаяди.

Кўпдан бери аҳолини ташвишга солаётган автобус, шунингдек айрим трамвай ва троллейбус қатнови муаммосини ҳал этишда Тошкент шаҳар ижроия комитети транспорт бошқармаси, Автомобиль ва тош йўллар министрлигидаги ўртоқларнинг дурустроқ ўйлаб кўриш маврида келмадимикин?

А. МАННОПОВ,
А. ФОЗИЛОВ.

ЎРМОН „ҒАМХЎРИ“ ЭМИШ...

[БИР ХАТ ИЗИДАН]

Отлар тоғ йўлларида баландликка кўтарилар экан, пишқирарди. Олисда Ҳисор тоғлари виқор билан кўзга ташланади. Ҳамроҳларимизнинг юзи хотиржам кўринса ҳам, кўнглида ғалаён, ҳаммаси бир воқеани ўйлаб келишяпти. Редакцияга, Тошкентга шикоят хатини ким ёзган? Ўрмон бойликлари, тоғ арчалари, бошқа ўсимликлар талон-торож қилинаётгани тўғрими? Ўрмон мудири Ҳамид Назаров Тошқўрғон қишлоқ аҳолисидан «дут пули» олиб, давлатга топширмагани ростми? У, шунингдек, Калтақўл қишлоғида ўн гектар ерга арпа экиб, ҳосилини ўзлаштириб олгани тўғрими? Ўрмончи Ахмедов ёш арчаларни кесиб, данғиллама участка қуриб олгани-чи?

Шунга ўхшаш оғир саволларга жавоб топиш мақсадида биз Тошкентдан олис тоғ қишлоғига йўл олганмиз. Яккабоғда маҳаллий мухбир Шариф Маҳмудовни, Яккабоғ район ўрмон хўжалиги бошлиғи Эргаш Эшевни ҳамроҳ қилиб олдик. Калтақўлга бориб, Қизилсув ўрмон мудири Ҳамид Назаровни суриштирдик.

Калтақўл — асосан ўрмончилар манзилгоҳи. Қир ёнбағрига оддийгина қилиб қурилган ҳужра — меҳмонхонада тўхтадик. Биз излаган Ҳамид Назаров ўрмончилар учун қурилаётган янги уйнинг томида ишлаётган экан. Эшев ўрмон мудирига воқеани тушунтириб, шикоят хатида айтилган айбномаларга жавоб беришни талаб қилди. Юзидан оғир ишлардан ҳориганлиги сезилиб турган, узун бўйли, қотмадан келган Назаров шикоятчининг «айб»ларини хотиржам тинглади.

— Шуниси қизиқки, шикоятчи ўз номини кўрсатмабди? — сўрадик биз.

— Хат ёзган одамнинг кимлиги бизга маълум, — деди Назаров саволимизга изоҳ бериб. — Қани, Тошқўрғонга борайлик-чи, у балки ёзганларини исботлаб берар.

Тошқўрғон, Ҳисор тоғлари ортида, фақат вертолётда ёки отда бориш мумкин бўлган тоғ қишлоғи.

Шошаётганимизни билиб, ўрмончилар бизга отларни эгарлаб, пўстинларини беришди. Дара оғзига боргунча хотиржам кетдик. Шошилишда фонусни ҳам унутган эканмиз. Қоронғиликда бир неча ўркачдан ошиб, юқори кўтарилгач, қор шабадасидан тишларимиз такирлаб, Тошқўрғонга етиб бордик.

Итларнинг ҳуриши эшитилиб, бир-икки уйчада чироқ ёнди. Ўзаро маслаҳатлашиб, отларнинг жиловини шикоятчининг уйига бурдик. Аксига олиб, хат эгаси бугун эрталаб бир иш билан тоғдан тушиб кетган экан. Ноилож, шикоятчининг қариндоши, ҳурматли оқсоқол Бегимқулбобонинг уйига қўндик.

Эртасига кун бўйи ҳам хат эгасини кутдик. Вақтни бекор ўтказмаслик учун қишлоқнинг ҳурматли одамларини тўплаб, хатни муҳокама қилдик. Биз шу суҳбатлар пайтида Тошқўрғон одамларининг нақадар очиқ кўнгил, дилкаш ва мард, камчиликларга муросасиз кишилар эканига қойил қолдик. Энди, редакцияга шикоят хатини ёзган одам — Тошкент қишлоқ хўжалик техникуми ўрмончилик факультетининг сиртқи бўлим талабаси Бўта Исмоилов эканлигига шубҳамиз қолмади.

Мана, қишлоқдаги обрўли кишиларнинг Исмоилов ҳақидаги гаплари.

«Авангард» совхозининг собиқ раҳбари, ҳозир шахсий пенсионер Мамарасул Аҳмедов (ҳамма уни ҳурмат билан раис бува деб чақиради):

— Биз, Бўтавойдай ёшлик пайтимизда, игво тарқатиб юрмасдан, эл учун яхшилик қилишни ўйлардик...

Ҳақиқатан, Мамарасул аканинг гапида жон бор. Ҳамқишлоқларининг айтишича, у совхозга раҳбарлик пайтида, керосин ҳам йилда аранг бир келадиган тоғ қишлоғига қишда дарадан, музлаган қилкўприклардан электростанция олиб келган. Ана шу электростанни монтаж қилган рус инженери Мамарасул аканинг ишини мўъжиза деган эди. Ҳа, элини ўйлаган киши ҳар қандай мўъжизага қодир.

Қишлоқдаги Насрулло Жамолов номли мактаб директори Сирожиддин Камолов:

— Чиндан ҳам, Бўтавойга яхшилик қилгимиз келади. Уни уйлантиришдаям бутун қишлоқ оталик қилган. Ҳозирги қайнотаси, қизимни ҳеч кимга йўқ одамга бермайман, деб туриб олганда ҳаммамиз ўртага тушиб, ялиниб-ёлворганмиз. Лекин, раис бува айтгандай, аризабозликдан қўли бўшамагани учун, шу вақтгача бири икки бўлгани йўқ. Бу қилиғингни ташла деб, неча бор айтдик.

«Авангард» совхозининг бригада бошлиғи Мусулмон Боҳовуддинов.

— Аслида Бўтавой совхоз ишчиси. Лекин у бир йилда кўп деганда йигирма — ўттиз кун ишга чиқади. Қолган вақтида нима иш қилишини, мана, ҳамқишлоқлари айтиб беришсин.

РАЙОНДА НОТ СОВЕТИ

Ўзбекистонда биринчи бўлиб Фарғона областининг Ўзбекистон районида меҳнатни илмий асосда ташкил этиш район совети тузилди.

Совет ва унинг секциялари аъзолигига 200 га яқин киши сайланди. Улар қишлоқ хўжалиги мутахассислари, колхоз, раислари, совхоз директорлари, механизаторлар, инженерлар, партия ва совет ташкилотлари ходимларидир.

А. ОЛИМ.

ЛЕНИНЧА МЕҲНАТ ВАХТАСИДА

МУВАФФАҚИЯТЛАР ГАРОВИ

Жиззах бинокорлик материаллари комбинати планлаштириш ва иқтисодий рағбатлантиришнинг янгича системасига ўтиб ишлаётгандан бери анча юксалди. Иш жараёнлари механизациялаштирилганлиги, материаллардан тежаб-тергаб фойдаланаётганлиги туфайли меҳнат унумдорлиги 25 процент ўсди. Корхонада ўтган йили пландан ташқари 124 минг сўмдан ортиқ маҳсулот ишлаб чиқарилди.

Комбинат коллективи шу кунларда январь ойи ишлаб чиқариш планини бажариш арафасида турибди.

И. ДОНИШЕВ,
Ш. ЗИКИРОВ.

●

ФАБРИКА ЮЛДУЗИ

Флора Валиева 13 йилдан бери Самарқанд шаҳридаги шойи тўқиш фабрикасининг ип ўров цехида ишлайди. У, меҳнат интизомига қатъий риоя қилаётганлиги, ўралаётган ип толаларининг узилишига йўл қўймаётганлиги натижасида смена нормасини ҳамиша 120-130 процент бажарипти. 2700 метрли ленталардан нормадаги 8 ўрнига 10.11 та ўрашга муваффақ бўлаётир.

Ф. Валиевани фабрика коллективи «корхонамиз юлдузи» деб атайди. Бу, оддий ишчи аёлга кўпчилик иззат-икромининг ифодасидир. Ҳозир, Ф. Валиева март ойи ҳисобига ишлаяпти.

А. ИСЛОМОВ.

●

ҚУРУВЧИЛАР ҒАЙРАТИ

Уйчи район колхозлараро қурилиш бошқармасининг аҳил бинокорлари ишидан меҳнаткашлар мамнун. Ленин номли колхозда улар бунёд этган 22 та уй-жой, 240 ўринли мактаб, автогараж, омборхона бинолари яхши баҳода қабул қилинган эди. Меҳнатсевар қурувчилар яқинда, Калинин номли колхозда ҳам 150 ўринли клуб, маиший хизмат кўрсатиш комбинати, мактаб ва бир неча уй-жой биноларини қуриб, фойдаланишга топширишди.

З. КАРИМОВ.

Суратда: Тошкент тўқимачилик комбинатининг контролерлар бригадаси бошлиғи Муқаррам Юсупова. У бошлиқ бригада смена топшириқларини 110 процент бажармоқда.
И. Глауберзон фотоси.

БИЗНИНГ АХБОРОТ

УМАР ҲАЙЁМНИНГ МАТЕМАТИК КИТОБИ

Фарғона педагогика институтининг ходими математик Нурия Ҳайриддинова муаллифи номаълум «Астрономия илми қоидалари тўплами» («Жами қовонинг илм алхая») китобини ёзган киши Ўрта аср Шарқининг машҳур олими ва шоири Умар Ҳайёмдир деган хулосага келди.

Ёш тадқиқотчи мазкур асарнинг фотонусхасини синчиклаб ўрганди.

«Қоидалар тўплами» қўл ёзмаси 1235 йилнинг март-апрель ойларида кўчирилган ва 54 саҳифадан иборат.

Н. Ҳайриддинова мазкур асарни текстологик анализ қилиб ва хронологик воқеаларни таққослаб, у 1094 йилда ёзиб битирилган, унинг муаллифи Умар Ҳайёмдир, деган хулосага келди.

Ёш олима ўз тадқиқотлари натижаларини «Ўрта аср Шарқида сферик тригонометрия ва уни ривожлантиришда «Астрономия илми қоидаларининг тўплами» номли муаллифи номаълум трактатнинг роли» деган кандидатлик диссертациясида баён қилди ва уни СССР Фанлар академиясининг Москвадаги табиатшунослик ва техника тарихи институтида муваффақият билан ҳимоя қилди.

△ △ △

БИР КИШИГА ҚИРҚ ҲУНАР...

Профессор Константин Акимович Славачевский 85 ёшга тўлди. У йигирмадан ортиқ илмий асар ва ихтироларнинг муаллифидир. У ишлаган Саратов қишлоқ хўжалик институтида яқинда олимнинг юбилейини тантана билан нишонлашди. Константин Акимович кўп йиллар давомида шу ўқув юртининг геодезия ва мелиорация кафедрасини бошқариб келди. Профессорнинг ҳамкасблари унинг илм-фанга қўшган муносиб ҳиссаси ҳақида фахрланиб гапирдилар. Шу билан бирга, унинг бошқа ҳунарлар соҳиби эканлигини ҳам қайд қилиб ўтдилар.

Профессор Славачевский саҳна санъатининг мафтуни бўлган кишиларнинг биридир. У биринчи марта саҳнага 1903 йилда чиққан эди. Ўша пайтда у ёшгина студент эди, ҳаваскорлик тўгараги қўйган «Ревизор» спектаклида қувноқ ролини ўйнаган эди.

Йигирманчи йилларда у кафедрага раҳбарлик қила туриб, студентлар қўйган спектаклларда қатнаша бошлайди. Кейинчалик эса 40 йилдан ошиқ вақт давомида Олимлар уйи қошидаги ҳаваскорлик тўгараги саҳналаштирган драмаларда бош ролларни ижро этади. Бу давр ичида у 60 та роль ўйнайди.

Константин Акимовичнинг иккинчи севган касби саҳна санъати бўлса, унинг яна бошқа касбларни ҳам эгаллаганлигини айтиб ўтиш ўринлидир. У дурадгорлик, пайвандчилик касбларини ҳам пухта билади. Шу билан бирга, у сатирик достон ва қасидалар ёзади, уларни хилма-хил расмлар билан ўзи безайди.

Яқинда Константин Акимовични кафедрадагилар ҳурмат билан пенсияга жўнатишди. Уни институт илмий Советига фахрий аъзо қилиб сайлашди. Профессор ўзининг севимли ҳунарларини ҳозир ҳам давом эттиряпти.

(АПН).

Хар тўғрида БИР ШИНГИЛ

Совет Иттифоқининг март ойида Будапештда очиладиган ихтисослаштирилган виставкаси қатнашчилари қаторига «Таштекстильмаш» заводи ҳам киритилди. Бу корхона Венгрия пойтахтида ўзининг энг яхши машиналаридан бири — «Восток» йигирув-пишитув агрегатини кўрсатади.

Бу йил завод Европа, Осиё, Африка ва Латин Америкаси мамлакатларида бўлиб ўтадиган ярмаркалар ва виставкаларда ўз машиналарини намойиш қилади.

●

Яқинда Бухоро область Советининг навбатдаги сессияси бўлиб ўтди. Депутатлар халқ хўжалигини ривожлантиришнинг область Совети ижроия комитети тақдим этган 1969 йилги планини маъқулладилар, бюджетнинг асосий кўрсаткичларини тасдиқладилар.

Ўзбекистонда қорақалпоқ адабиёти ва санъати ҳафталиги олдидан

ОРОЛ БЎЙЛАРИДА

У. БЕКБАУЛОВ.

Т. Г. Шевченко туғилган куннинг 150 йиллиги арафаларида ёш қорақалпоқ ёзувчиси У. Бекбаулов нинг «Тарас Орол бўйларида» номли қиссаси босилиб чиқди. Асарда улуғ украин қўбузчиси ва санъаткори Т. Г. Шевченконинг 1848—1849 йилларда капитан-лейтенант А. И. Бутаков экспедицияси составида Орол бўйларида кечирган кўпчиликка унчалик маълум бўлмаган ҳаёти ҳақида ҳикоя қилинади.

●

Қисқа, лекин қаҳратон қиштдан кейин баҳор жуда секинлик билан кириб келмоқда эди. Бу йил экспедиция олдида Оролнинг жанубий қисмлари билан яна ҳам батафсилроқ танишиш вазифаси турарди. «Константин», «Шхуни» ва «Николай» шай бўлиб турардилар.

Экспедиция раҳбари Алексей Иванович Бутаков маҳаллий аҳолининг ўлканинг Россияга қўшиб олинишига муносабати қандай эканлигини билиш учун кўрфазга Ажибойни ўтказишга қарор қилди.

Бутаков кемадагиларни тўплаб, қирғоқда учрашиладиган одамлар билан ётиги билан муомала қилишни тушунтирди. Улар русларнинг бу ерга тинчлик, дўстлик мақсадларида келганликларини уқтиришлари керак эди. Бутаков экспедиция аъзоларини балиқ овлаш кемасининг капитани «Михаил»—Захрятин хатоларини такрорламасликларини огоҳлантирди.

— У қандай хатолар қилгая эди? — сўради Тарас Шевченко.

— Бу тўғрида Саримбек гапириб берақолсин, — деб Бутаков кекса таржимонга мурожаат қилди.

Ҳамма жим бўлиб қолди. Увоққина, ҳаракатчан Саримбек белбоғини ушлаб ерга қаради ва оҳисталик билан секин гап бошлади. Лекин бу сокинлик замирида дард ва алам ётарди.

— Балиқчи солдат эмас, у тартибга кўникмаган. Ароқни ичдилару, милтиқ билан қирғоққа тушиб ота бошладилар... Шу кундан бошлаб қорақалпоқлар бу ерга денгизнинг нариги томонидан ким келса ҳам қўрқадиган бўлиб қолишган.

— Шундай қилиб, бир ифлос тана подани булғайди! — хитоб қилди Тарас.

Саримбек тетикланиб бошини кўтарди.

— Уларнинг ичида шундай кишилар ҳам бор эдики, сал бўлмаса Захрятиннинг ўзини ўлдириб қўйишарди.

Қирғоқ қамишлар билан қопланган қўлтиқлардангина иборатга ўхшаб кўринарди. Узоқ қирларда кичик-кичик овуллар кўриниб турарди.

Бу ердан гўшт сотиб олишмоқчи бўлишди. Тузланган гўшт аллақачон ҳамманинг жонига теккан эди. Команда ичидан Поспелов бошчилигида беш киши эшкакли қайиққа тушиб сузиб кетдилар. Қайиқ қирғоққа етиши биланоқ ўқ узилди. Оломон матросларни қуршаб олди.

— Поспеловни ўраб олишди, —деди Бутаков. — дарров иккинчи қайиқни тайёрланглар!

Бир неча дақиқадан кейин лейтенант қуруқликка чиқди. Поспелов сузиб кетаётган ўрдакни кўриб, ўзини тутолмай ўқ узган. Ўқ овозидан безовталанган аҳоли қирғоққа югурган экан.

— Кимсизлар? — деди оломон ичидан бир чол.

— Балиқчилармиз, ов учун қулай жой қидиряпмиз, деб жавоб берди Поспелов.

— Балким одамларни овларсизлар? — деди баланд овоз билан чол.

Орага жимлик чўкди. Ҳалойиқ ётсираб, шубҳа билан қарарди. Шунда Саримбек рўпара келди. Энди икки оқсоқол бир-бирига юзма-юз туришарди. Иккови ҳам мошгуруч соқолли, ориққина эди.

— Ассалому алайкум, — деб қироат билан саломлашди таржимон. — Мен Саримбекман, булар эса менинг ошналарим: Алексей Бутаков, Поспелов, Оқин Тарас.

— Яхши, — деди чол.— шубҳа билан бошланган дўстликнинг умри узоқ бўлади, дейишади. Мени Қопонбой дейдилар. Овулга юринглар меҳмон бўласизлар...

— Раҳмат, ҳозир шошиб турибмиз. Келаси сафар албатта борамиз.

— Сизларга қандай ёрдам қилишимиз мумкин? — деди Қопонбой Саримбекдан жавоб кутгандай унга қараб.

— Қўйларингизни сотинглар, икки ҳафтадан бери одамлар янги гўшт ейишмаган.

— Сотинглар? Бу ерда бизга пулнинг нима кераги бор? Бизга буюм керак.

— Ёқтирган буюмларингизни олинглар.

— Менга мана бу чопондан бўлганда, — Шевченко елкасига ташлаб олган шинелни...—Қопонбой тортиниброқ кўрсатди.

Тарас шинелни ечиб, чолга узатди. Чол бошини қимирлатиб маъқуллаган ҳолда мовутнинг сифатини кузата бошлади.

— Ажойиб мовут деб мақтади у. — Кейин ўйлаб турмасдан чўққи қалпоғини олиб, ма, олақол, сенга совға бўла қолсин, деб унга узатди:

Ерлилар дўстона жилмайишди. Ёшроқлари овулга, қўйга чопиб кетишди. Солдатлар қайиққа ўтиришганларида Қопонбой Бутаковга айтди:

— Хоҳлаган вақтингизда келиб туринглар, меҳмонларни кутамиз...

...Бир неча кун сузишдан кейин олдинда унчалик баланд бўлмаган ясси тоғлар кўрина бошлади. «Константин» Урга бурнига етди. Кемадагиларнинг ҳар бири ўз машғулоти билан банд эди. Кема палубасига ўрнашиб олишган Бутаков билан Шевченко каттакон дафтарга нималарнидир ёзиб қўйишарди.

Тезда «Константин» Тўқмоқ отага яқинлашди. Экспедиция аъзолари тушишга ҳозирландилар.

— Узоққа тарқалишиб кетманглар, — деб қаттиқ огоҳлантирди Бутаков.

Эшкакли қайиқ дарё тармоқларидан бири бўйлаб юқори кўтарилди. Ажиб бир қуюқ бутазорлардан тутун ҳалқалари кўтарилиб турарди. У ерда овул бор эди. Тезда одамлар кўринди. Улар эшкакли кемадан орқада қолмасликка тиришиб қирғоқ бўйлаб чопиб келишарди.

Қирғоқда русларни қувноқ қийқириқлар билан кутиб олишди. «Меҳмондўст, қувноқ халқ...»—ёзиб қўйди кечқурун кундалигига Бутаков.

«Константин» дарё бўйлаб юқорига сузди. Толдиқ бўйлаб ўтгандан кейин кема Жондарё дельтасига дуч келди. Бу ерда одамзод кўринмай, фақат хас, ўландан қилинган капаларнинг бузилган харобалари кўринарди.

Матрослар зерикиб қолишди. Бир неча кундан буён улар фақат қамишзор, бутазор ва улар орасида ялтираб ётган ялангоч чўлдан бошқа ҳеч нарса кўрмасдилар.

Шевченко кеманинг орқасидаги пўлат арқон билан ўралган, тўнгак устига тўшалган хашак устига ўрнашиб олди. У ишга қизғин киришиб кетган эди. Қалам билан хомаки ёзувлар ёзарди, у йўлда учратган одамларнинг кийимлари, оддий безакларини эсда сақлаб қолишга тиришарди...

Мана, тўқайдан тутун буриқсиб чиқяпти, демак, овул яқин.

Қуролларни кўздан кечиринглар! — буйруқ берди Бутаков, — бу ерда Хева хони кўшинларини учратиш ҳеч гап эмас.

Кема қирғоққа шу қадар яқинлашиб қолган эдики, унинг сатҳидан сувдаги хоҳлаган дарахтга сакраб чиқиб олиш мумкин эди. Бу эса экспедиция бошлиғини ташвишлантирарди.

— Бу ерда одамлар нима билан тирикчилик қилишади, деб сўради Бутаков Саримбекдан харобаларни кўрсатиб.

— Қорақалпоқлар бу ерга овулдан жийда тергани келишади. Шу беш-олти кунга келганларида ўзларига вақтинча макон қилиб оладилар.

Таржимон капитанга тушунтириб ҳам улгурмаган эдики, шох-шабба очилиб бир ёш бола сувга келди. Унинг кийимлари юпин, юз-қўллари тирналиб қонаб кетган эди. Тарасга қорақалпоқ халқи муҳтожлик ва ғам остида эзилган Украинанинг крепостной деҳқонларининг оғир ва ачинарли аҳволларини эслатди. Бу чўпоннинг қиёфаси қўбузчининг юрагида узоқ вақт ўрнашиб қолди.

Жийдани нима қиласизлар?— деди Бутаков.

— Еймиз.

— Донларингиз йўқми?

Хиваликлар — ҳамма нарсани тортиб олишган. Ҳар йили ер ҳайдаймиз. Ҳосилни йиғиб олмасимизданоқ хеваликлар тортиб олиб кетишади.

— Энди сизлар бунга қачонгача чидайсизлар, — гапга аралашди Тарас.

— Кучимиз етмайди...

— Ёрдам сўраб кўрдиларингизми?..

— Оқсоқолларимизнинг айтишича хиваликлар фақат руслардан қўрқишармиш, гапира бошлади чўпон.

— Шунинг учун кексалар оқ подшога хат ёзишган.

— Эй, кексалар унча кўп эмас, балки қолган халқ буни истамас. Масалан, сен ўзинг русларга қандай қарайсан?

—Кўкорол қозоқларининг айтишича, руслар келганларидан кейин улар ўзларини эркин сеза бошлаганлар. Бу хиваликларнинг қўл остида бўлишдан кўра дурустроқ. Фақат айтишларича, сизнинг подшонгизнинг камбағаллари ҳам қорақалпоқларникига ўхшаб жуда кўп эмиш.

— Камбағаллар хонда ҳам, подшода ҳам тўлиб ётибди.— деди Тарас маъюс кулиб. — Камбағал камбағалга қайишгандагина улардан подшо қўрқади, тушунарликми?

Саримбек тушунтирди. Қорақалпоқ диққат билан эшитди. Таржимондан ниманидир қайта такрорлашни сўради ва ўйчан қимтиниб:

— Бердах ҳам худди шундай дейди, — деди.

Ўн биринчи сентябрда экспедиция тугаган эди. «Шхуни», «Константин» ва «Николай» Сирдарё дельталарида учрашдилар.

Тарас сўнгги маротаба Оролнинг уфқларига тикилди.

Икки узоқ йилини бу ерда ўтказган ва севиб қолган ерлари билан хайрлашиш унга оғир туюлди.

Бирин-кетин унинг юрагига куй оқиб кела бошлади.

Қорақалпоқчадан Ш. Турдиев таржимаси.

ТАРИХШУНОСЛИККА ОИД АСАР

Китоблар оламида

Кейинги йилларда республикамизда тарихшунослик фани соҳасида анча ишлар амалга оширилди. Ўзбекистон халқларининг Октябрь революцияси ғалабаси учун кураши, социалистик ва коммунистик қурилиш соҳасида олиб бораётган фидокорона меҳнатини маркса-ленинча нуқтаи назардан анализ қиладиган янги-янги асарлар пайдо бўлмоқда.

Совет Ўзбекистонининг тарихшунослигини яратишга эндигина киришилди. У республикамиздаги бир гуруҳ тарихчиларнинг коллектив ҳаракати билан яратилмоқда. Ҳозирги пайтда айрим даврлар ва айрим проблемаларгина тарихшунослик жиҳатидан тадқиқ қилинмоқда. А. И. Зевелевнинг яқиндагина китоб токчаларидан жой олган «Туркистонда граждалар урушининг тарихшунослиги» асари ана шундай тадқиқотлардан биридир.

Асар муаллифи бу китобда Туркистонда граждалар урушининг тарихшунослигини атрофлича талқин этишга ҳаракат қилган. Муаллиф бундан ташқари ана шу мавзу юзасидан архивларда сақланаётган манбалар, газета ва бошқа матбуот органларида эълон қилинган асарларни умумлаштириш билан ҳам шуғулланади. А. И. Зевелев ўз асарида В. И. Лениннинг ғоялари Ўрта Осиё ва Қозоғистон учун қандай ҳаётбахш роль ўйнаганини, доҳий ғояларининг бу ерда тарих фанини вужудга келтириш ва уни янада такомиллаштириш учун аҳамиятини очиб беришга, Туркистонда граждалар уруши тарихшунослигининг тараққиётини босқичларга бўлиш ва унинг асосий даврларини аниқлашга, Туркистонда граждалар уруши тарихи бўйича муҳим тадқиқотларни анализ қилишга уриниб кўрган. Муаллиф бу даврга оид асарлар ёзган олимлар фанга ўзларидан олдинги муаллифларга қараганда қандай янгиликлар киритганлигини қайд этишга, бу соҳага оид асосий проблемаларнинг ўрганилиш даражасини тезлаштириш ёки сусайтиришга сабабчи бўлган объектив ва субъектив омилларни баҳолашга ҳаракат қилади.

Китоб автори бу вазифанинг уддасидан асосан чиқа олган. Мазкур асарда Совет ҳокимиятининг дастлабки йилларидан бошлаб то ҳозирги кунларгача тарих фанининг ривожланиши манзаралари ёрқин ифода этилган. В. И. Лениннинг Ўрта Осиё тўғрисидаги назарий кўрсатмалари ва фикрларини айниқса Туркистонда граждалар уруши тўғрисидаги фикрларини умумлаштириш алоҳида ўринда туради.

Китобда асосий эътибор совет тарихчиларининг асарларини анализ қилишга, бу асарларнинг кучли ва ожиз томонларини очиб беришга қаратилган. Муаллиф Владимир Ильич Ленин асарларини чуқур ўрганиш ва ижодий ўзлаштириш натижасида, совет тарихшунослигида мавжуд бўлган айрим ютуқлардан танқидий фойдаланиш, илмий муомалага ҳали киритилмаган янги манба ва синтезлардан фойдаланган ҳолда бутун Туркистонда олиб борилган граждалар уруши тўғрисида юксак назарий савияда капитал асар яратиш энг муҳим вазифалардан бири деб таъкидлайди.

Совет тарихчилари Ўрта Осиё ва Қозоғистон тарихини сохталаштиришга уринаётган буржуа фальсификаторларини фош қилиш соҳасида ҳам катта ишларни амалга оширдилар. А. И. Зевелевнинг мазкур асари тарихчиларимиз томонидан қилинаётган катта ишга қўшилган муҳим ҳисса бўлиб ҳисобланади. Китобда граждалар уруши тарихини, айниқса босмачилар ҳаракати ва инглиз босқинчиларининг интервенциясини сохталаштирувчилар учун характерли умумий хусусиятлар очиб берилган.

А. И. Зевелевнинг бу асари Совет Ўзбекистонининг умумий тарихшунослигини яратишга муҳим ҳисса бўлиб қўшилади.

А. ОТАЖОНОВ,
тарих фанлари кандидати.

ХАТЛАРИНГИЗГА ЖАВОБ БЕРАМИЗ

ҚИЛМИШИГА ЯРАША

Сурхондарё область партия комитети хабар қилади:

«Совет Ўзбекистони» газета редакцияси орқали олинган хатда Шеробод район «Янгиобод» совхози маъмурияти ва партия ташкилоти раҳбарлари фаолиятидаги камчиликлар кўрсатилган эди. Жумладан, улар давлат мулкининг талон-торож қилинишига йўл қўйганлар, айрим юлғич кишиларни вақтида тартибга чақирмаганлар.

Текшириш якуни Шеробод район партия комитетининг бюро мажлисида муҳокама қилинди. Бюро совхоз директори Қувондиқов ва партия ташкилотининг секретари Муродов ўртоқларга қаттиқ ҳайфсан эълон қилди. 5-бўлимнинг бошқарувчиси Холиқов, дала мудири Фатхуллаев ўртоқлар вазифасидан олинди ва улар ҳақидаги материаллар прокуратурага оширилди.

Қишлоқ одамларининг айтишича, Исмоилов молиядан яширинча устахона очиб, ясаган буюмларини қиммат баҳога пуллар экан.

Биз одамлардан Қизилсув участкасининг ўрмончиси Назар Аҳмедов ёки ундан кейин ишга тайинланган Тўхтамиш Ражабов қонундан ташқари ўтин пули олганми-йўқми деб сўрадик. Қишлоқдаги икки юздан ошиқ хонадондан бирортаси ноҳақ ўтин пули тўладик дейишмади.

Ниҳоят, кутган одамимиз Бўта Исмоилов тоққа қайтиб келди. Кечқурун, шикоят хатида тилга олинган одамларни ва қишлоқнинг обрўли кишиларини тўплаб, дастурхон устида юзлаштирганимизда кўп нарсалар ойдинлашди. Ўрмон бойликларига Исмоиловнинг ғамхўрлиги сохта бўлиб чиқди.

Аввало, хатнинг остига Бўта Исмоиловнинг имзосини қўйдириб олдик ва қандай далиллари борлигини сўрадик.

— Ҳаммасини исботлаб бераман,—деди у ва хатда ёзган «айбдор»ларнинг номини такрорлади.

Одамлар эса Исмоиловнинг даъволари қишлоқ шаънига доғ эканлигини исботлашга киришдилар.

— Аввало, қишлоқ аҳолисидан олинган ўтин пуллари ўзлаштириб юборилган деб ёзган экансан, — деди ўрмон мудири Ҳамид Назаров. — Идорага борсанг, давлатга ўрмондан ўтин ҳисобига қанча даромад пули топширилганини билиб оласан...

Биз чиндан ҳам, идорада даромадлар дафтарини очиб, 1967 йил 2 мартда давлатга 665 сўм 25 тийин, 28 апрелда 39 сўм 90 тийин, 7 декабрда 799 сўм даромад топширилгани ҳақидаги 146818, 832485, 826459 номерли квитанцияларни кўрдик. Бу пулларни давлатга ўрмон техниги Жаббор Маҳмудов топширган. — Иккинчидан, — гапида давом этди Назаров, — Калтақўлда 10 гектар ерга ғалла экиб, ўзлаштириб юборишган дебсан. Бунинг ҳам қаёққа сарфланганi тўғрисида қоғозлар бор.

Чиндан ҳам биз идорада Ўзбекистон ўрмон хўжалиги давлат комитети раисининг ўринбосари С. Момот имзоси билан берилган, 1967 йилда Қизилсув ўрмон хўжалиги участкаси қанча ғалла экиши ҳақидаги план билан танишдик. Олинган ҳосил қонунга мувофиқ ўрмончиларнинг отларига бўлиб берилгани ҳақидаги ҳужжатларни кўрдик.

— Учинчи даъвонгни эса шу ерда исботлаб бергин, — талаб қилди Назаров. — Қани, Тошқўрғонда қанча ёш ўрмон кесилган, бу дарахтларни ким ишлатган?

Тоғда кесилган бирорта ёғочни қишлоқдан бошқа ёққа олиб кетишнинг иложи йўқ. Кесилган дарахтлар албатта, шу қишлоққа келади ва кўпчиликнинг назарига тушади. Шунинг учун, биз Исмоиловдан қишлоқнинг ўзида ўша ёғочларни кўрсатиб беришни сўрадик. У бундан бош тортди. Лекин, ҳамманинг вақти зиқлигини билиб туриб, «Мен кесилган дарахтларни 24 минг гектар ерда, беш-олти кун айлантириб кўрсатаман» деб баҳона қилди. Биз, бунинг учун зарур бўлса мутахассислардан иборат махсус комиссия келар, мухбирлар учун энг муҳими — халқнинг фикрини эшитиш деб, яна тўрт-беш кун қолиш таклифларини рад этдик.

— Ҳақиқатан, ниятинг ўрмон бойликларимизни ҳимоя қилиш бўлса, тўғри фактларни ёзсанг сендан хурсанд бўлардик, — деди район ўрмон хўжалиги бошлиғи Эшев. — Лекин, афсуски, ҳаммани ёмонга чиқариб, иғвогарлик қилибсан. Қани, бу қилмишларингдан мақсадинг нима?

— Менга иш бермаяпсизлар, — деб Исмоилов мақсадини яширмай қўя қолди. — Мен, ўрмончиликка ўқияпман, ишлашга ҳаққим бор...

— Бу гапингиз тўғримас, — эътироз билдирдик биз. — Сизга бир неча марта иш таклиф қилишган экан. Биттаси — Калтақўлда йигирма минг гектарча ерда ўрмончи бўл дейишган. Ҳамма шароит бор экан, янги қурилаётган шинам уйлардан бирини сизга бермоқчи бўлишибди. Иккинчидан, ўрмон хўжалиги идорасида ўрмончи-техниклик вазифасини таклиф қилишибди. Бунгаям кўнмабсиз. Тўғрими шу?

Исмоилов рост деб бош чайқаб турди. Лекин, мен қишлоқдан кўчиб бориб ишламайман, фақат шу ерда, Аҳмедовнинг ўрнида ишлайман деб туриб олди.

— Узоқ йиллар ишлаётган коммунистни нега ишдан бўшатар эканмиз? — ажабланди Эшев. Кучинг — қобилиятинг етса-бошқа жойдаям ишлай оласан.

Дарҳақиқат шундай. Мана, донгдор чўпон Қаюм ака Аҳадов. У—тошқўрғонлик. Ёзда бутун оиласи билан бу ердан юз километр олисда, тоғ орқасидаги Ажрим қишлоғига кўчиб боради. Ҳар йили шунча жойга бориб—келиб ишлайди. Унинг бола-чақасиям Исмоиловникидан оз эмас. Ишлагандаям—давлат, халқ раҳмат айтадиган қилиб ишлайди. Ёки мана, медицина ҳамшираси Равшанхон опа. Бундан йигирма беш йил аввал Тошкентдай шаҳри азимдан келиб, тоғликларни даволаяпти.

— Сиз нега фақат ўзингизни ўйлайсиз? — сўрадик Исмоиловдан. Молиядан яширинча устахона очиб, буюм ясаб, одамларга қимматига сотар экансиз. Мана, одамлар кўрсатди, битта дандон пичоқни ўн сўмдан камига сотмас экансиз. Ниятингиз ўрмонга хўжайин бўлиб, устахонангизга бемалол ўтин ёқишми?

Шикоятчи бир зум индаёлмай қолди. Лекин, бузилган граммпластинкадай, яна ўзиникини маъқуллаб, гапини такрорлай бошлади.

Ҳамқишлоқлари Исмоиловнинг аризабозлигидан ғазабланиб, унинг юзига кўп гапларни айтишди. Иккинчи бу ишни қилмагин деб оталарча насиҳат қилишди. Шундан кейин Исмоилов сал ҳовридан тушиб, «Хатимда айтган даъволаримдан воз кечдим, кечиринглар» деб ёзиб берди. Шу билан иш битган деб, мазкур мақолани балки ёзмасак ҳам бўларди. Лекин, Исмоилов ҳамма ғалвани бошидан бошлашга аҳд қилиб, бутун қишлоқдан айрилиб қолди. Ҳурматли ўрмон хўжалиги раҳбарлари! Агар идораларингизга Бўта Исмоилов деган шахсдан ариза устига ариза келса ажабланиб ўтирманг. Яхшиси, шундай ғаразгўй одам, ўқув юртингизга муносибми, йўқми — шуни ўйлаб кўринг.

Мабодо, Исмоилов ўқишни битиргач, талабига рози бўлиб Тошқўрғонга ишга юборсангиз, мен енгдим деб, шубҳасиз унга яхшилик қилган одамларнинг бошида ёнғоқ чақади.

М. МАҲМУДОВ,
П. ГАДОЕВ,
«Совет Ўзбекистони» мухбирлари.
Яккабоғ—Тошкент.

СССР ТАШҚИ ИШЛАР МИНИСТРЛИГИДА МАТБУОТ КОНФЕРЕНЦИЯСИ

20 январда СССР Ташқи ишлар министрлигида совет ва чет эл журналистлари учун матбуот конференцияси ўтказилди. Матбуот конференциясида СССР Ташқи ишлар министрлиги матбуот бўлимининг мудири Л. М. Замятин Совет Иттифоқининг қуролсизланиш масалаларига доир сиёсати хусусида қуйидаги баёнотни ўқиб эшиттирди:

«Совет Иттифоқи тинчлик учун кураш масалаларидаги ўзининг принципиал сиёсатига амал қилиб, бошқа тинчликсевар давлатлар билан биргаликда қуролсизланишнинг кенг программасини амалга ошириш учун, ядро уруши хавфини йўқотиш учун, агрессия кучларини жиловлаб қўйиш учун изчиллик билан кураш олиб бормоқда. Қуролсизланиш проблемасини ҳал қилиш соҳасида бундан буён қилинадиган ижобий ишлар уруш хавфини йўқотишга, ҳозирги халқаро кескинликни юмшатишга кўмаклашувчи муҳим омилдир. Бу соҳада эришиладиган конкрет натижалар дунёдаги вазиятга самарали таъсир қилишини тажриба кўрсатиб турибди.

Шу сабабли Бирлашган Миллатлар Ташкилоти Бош Ассамблеясининг ўтган сессиясида бўлган батафсил мунозара давомида кўпчилик давлатларнинг вакиллари қуролсизланиш соҳасидаги ишларнинг аҳволидан ташвишланиб гапирганликлари ва улар халқаро кескинликни юмшатиш, қуролсизланишга доир мураккаб масалаларни ҳал қилиш учун самарали чоралар кўриш кераклигини айтганликлари бежиз эмас.

Қуролсизланиш пойгасини тўхтатишнинг конкрет масалалари юзасидан, шу жумладан ядро қуроли билан қуролланиш пойгасини чеклаш проблемаси юзасидан ҳам бир битимга келиш, Совет ҳукуматининг фикрича, гарчи осон иш бўлмаса ҳам, лекин бемалол амалга оширса бўладиган ишдир. Бу ишнинг реаллигини шу нарса ҳам исботлаб турибдики, кейинги йилларда атмосферада, космик фазода ва сув остида ядро қуролини синашни тақиқлаш тўғрисидаги Москва Шартномаси, Давлатларнинг космосдаги фаолият принциплари тўғрисидаги шартнома (бу шартнома ер атрофидаги орбитага ядро қуроли чиқаришни, шунингдек космик фазода ва самовий жисмларда оммавий қирғин қуроли жойлаштиришни тақиқлайди), ниҳоят, имзолаш учун очиб қўйилган ва дунёдаги 80 дан ортиқ давлат имзолаган ядро қуролини тарқатмаслик тўғрисидаги шартнома сингари халқаро битимлар имзоланди. Шунинг ўзиёқ жаҳон аҳли қуролланиш пойгаси давом этаётганлигининг оқибати хатарли бўлишини ҳамда бу пойгани тугатмоқ ҳамда пировард натижада ялпи ва батамом қуролсизланишга эришмоқ учун самарали чоралар кўриш зарурлигини жуда яхши тушуниб турганлигини исботлайди.

Ядро қуролини тарқатмаслик тўғрисидаги шартнома тинчликни мустаҳкамлаш ва халқаро хавфсизлик учун муҳим аҳамиятга эгадир. Бу шартноманинг кучга киритилиши қуролланиш пойгасини тўхтатиш учун, ядро қуролини тақиқлаш ва бу қуролни йўқотиш юзасидан самарали чораларни амалга ошириш учун бундан буёнги курашга қулай шарт-шароит яратиб беради.

Бирлашган Миллатлар Ташкилотига аъзо бўлган давлатларнинг кўпчилиги ана шу муҳим халқаро битимни ишлаб чиққанлиги ва имзолаганлиги Бош Ассамблеянинг яқинда тамом бўлган сессиясида қуролсизланиш масалалари юзасидан ўтказилган мунозарага катта таъсир қилди. Ядро қуролини тарқатмаслик тўғрисидаги шартноманинг тезроқ кучга киритилишига, унинг аниқ ва изчил бажарилишига эришмоқ учун ҳозир куч-ғайрат сарфлаш зарурлиги зўр қатъият билан таъкидлаб ўтилди. Совет Иттифоқи ана шу нуқтаи назарга батамом қўшилади ва тинчлик кучларининг катта муваффақиятига ҳеч кимнинг путур етказишига йўл қўйиб бўлмайди, деб ҳисоблайди. Энг даҳшатли ажал қуролининг бундан кейин тарқатилишига йўл қўймаслиги лозим бўлган бу шартноманинг тузилиши тинчлик кучларининг катта муваффақиятини ифодалаб берди.

Шу билан бирга қуролланиш пойгасини чеклаш ва қуролсизланиш йўлида қандай янги қадамлар қўйилиши мумкин, деган ҳаққли бир савол туғилади.

Совет ҳукумати қуролланиш пойгасини тўхтатиш ва қуролсизланишга доир кечиктириб бўлмайдиган баъзи бир чоралар тўғрисидаги меморандумида бунга ўз жавобини берди ва бу меморандумни муҳим ва шошилинч масала сифатида БМТ Бош Ассамблеясининг XXIII сессияси муҳокамасига киритди.

Мамнуният билан шуни айтиш мумкинки, қуролланиш пойгасини чеклаб қўйиш ва қуролсизланиш соҳасида бундан буён кўриладиган чоралар тўғрисидаги масала Ассамблеяда муҳокама қилинаётган вақтда Совет ҳукуматининг меморандуми диққат марказида турди. Совет меморандумидаги конкрет таклифлар қуролсизланишнинг энг муҳим масалаларини ҳал қилиб беришини ҳамда халқаро тинчлик ва хавфсизликни таъминлашга қаратилган ҳаракатларнинг катта программасини баён қилиб берганлигини кўпгина давлатлар таъкидлаб ўтдилар.

Меморандумда ядро қуролини ишлатишни тақиқлаш масаласи энг муҳим вазифа қилиб қўйилган. Бу чора ядро қуролини ишлатмоқчи бўлган кимсаларни тийиб қўювчи жиддий омил бўлиб, халқаро муҳитни соғломлаштиришга кўмаклашган бўлур эди. Шу муносабат билан БМТ Бош Ассамблеяси 1961 йилдаёқ ядро қуролини ишлатишни Осиё ва Африкадаги бир қанча давлатларнинг ташаббуси билан қоралаганлигини эслатиб қўйиш ўринли бўлур эди. Ўша вақтда қабул қилинган декларация қоидаларини ядро қуролини ишлатишни тақиқлаш тўғрисидаги халқаро конвенцияда мужассамлаштириш эндиликда батамом мантиқий иш бўлур эди.

Ядро уруши хавфини йўқотмоқ учун ракета-ядро қуролини жиловлаб қўйишга алоқадор масалаларнинг мураккаб комплексини ҳал қилиш зарур. Совет ҳукумати ядро қуролини ишлаб чиқаришни тўхтатиш, унинг запасларини қисқартириш ва кейинчалик ядро қуролини батамом тақиқлаш ва йўқ қилиб ташлаш тўғрисида дарҳол музокара бошлашни барча ядроли давлатларга таклиф қилади. Совет ҳукумати ядро қуролини элтувчи стратегия воситаларини ўзаро чеклаш ва кейинчалик қисқартириш тўғрисида келишиб олишни ҳам таклиф қилди.

Шу ҳужжатда таклиф этилган бошқа чоралар ҳам барча тинчликсевар халқларнинг манфаатларига мос келади. Ядро қуролини ер остида синашни тақиқлаш ва бу тақиқлашни контроль қилмоқ учун уни аниқлашнинг миллий воситаларидан фойдаланиш, ичида ядро қуроли бўлган бомбардимончи самолётларни миллий чегаралардан ташқарида учиришни тақиқлаш ва ракета билан қуролланган сув ости кемаларининг сузиш зоналарини чеклаб қўйиш; химия ва бактериология қуролини тақиқлаш; ўзга территориялардаги чет эл ҳарбий базаларини тугатиш; дунёнинг турли районларида ядросиз зоналар вужудга келтириш; денгиз ва океанларнинг тубидан фақат тинчлик мақсадларида фойдаланилишини таъминловчи режимни мустаҳкам ўрнатиш сингари меморандумда баён этилган таклифлар амалга оширилса, дунёдаги кескинлик анча камаяди.

Совет Иттифоқининг конкрет ва реал таклифларини амалга ошириш қуролланиш пойгасини тўхтатиш проблемасини ҳал қилишга қўшилган жиддий ҳисса бўлур эди.

Меморандумда баён этилган совет таклифлари БМТ Бош Ассамблеясида ижобий баҳоланганлиги ва кўп делегациялар бу таклифларни қуллаб-қувватлаганлиги шундай чораларни кўриш ниҳоятда зарур эканлигидангина эмас, шу билан бирга ҳозирнинг ўзидаёқ бу таклифларни рўёбга чиқариш учун амалий ишга киришиш мумкинлигидан ҳам далолат беради. Бош Ассамблеяда қабул қилинган резолюциялардан бирида Совет ҳукуматининг қуролланиш пойгасини тўхтатиш ва қуролсизланишга доир кечиктириб бўлмайдиган баъзи бир чоралар тўғрисидаги меморандуми қайд қилиб ўтилганлиги ва қуролсизланиш масалалари билан шуғулланувчи 18 давлат комитетига мурожаат қилиниб, ана шундай чораларни қараб чиқиш соҳасидаги куч-ғайратларни давом эттириш тавсия қилинганлиги ҳам ана шундан дарак беради.

Бош Ассамблеянинг XXIII сессиясидаги қуролсизланиш проблемалари муҳокамасининг пировардида Совет ҳукумати меморандумида тилга олингач масалалар юзасидан бошқа бир қанча қарорлар қабул қилинди, бу қарорлар қуролсизланиш юзасидан бундан буён олиб бориладиган музокараларда ижобий роль ўйнаши мумкин.

Чунончи химия ва бактериология қуроли ишлатишни тақиқлаш тўғрисидаги 1925 йилги Женева протоколининг принциплари ва мақсадларига ҳамма давлатларнинг қаттиқ риоя қилишига даъват этувчи ва ҳамма давлатларнинг шу протоколга қўшилишини таклиф қилувчи резолюцияни Бош Ассамблея маъқуллади. Ассамблея шу масаланинг муҳокама қилиниши муносабати билан химия ва бактериология қуролини ишлатиш оқибатлари тўғрисида бир группа нуфузли экспертлар томонидан махсус доклад тайёрлансин, деган қарор қабул қилди.

Ассамблея ядро ва термоядро қуроли синовларини тўхтатиб туришнинг жуда зарурлиги тўғрисидаги масала юзасидан ҳам резолюция қабул қилди. Бу резолюцияда, жумладан, уч муҳитда ядро қуроли синовларини тўхтатиш тўғрисидаги Москва шартномасини ҳали имзоламаган ҳамма давлатларга мурожаат этилиб, шу шартномага дарҳол қўшилишга даъват қилинади ва қуролсизланиш масалалари билан шуғулланувчи 18 давлат комитети ядро қуролининг ер ости синовларини тақиқлаш тўғрисида халқаро шартнома ишлаб чиқишга киришсин, деган истак билдирилади.

Ядро қуролини элтишнинг стратегик воситаларини, жумладан мудофаа системаларини ҳам ўзаро чеклаш ва кейинчалик қисқартириш хусусида музокара бошлаш тўғрисида СССР ва АҚШ ҳукуматлари 1968 йилда келишиб олганликларини Бош Ассамблея табриклади. Совет ҳукумати ана шу муҳим масала юзасидан жиддий фикрлашишга киришишга тайёр эканлигини яна бир марта таъкидлашни зарур, деб ҳисоблайди. Бунда биз шунга асосланамизки, стратегия қуроллари билан қуролланиш пойгасини чеклашга оид чораларнинг амалга оширилиши халқаро тинчлик ва хавфсизликни мустаҳкамлаш манфаатларига мос келган бўлур эди. Бу нарса қуролсизланиш соҳасидаги бошқа катта масалаларни ҳал қилиш учун анча қулай шароит ҳам яратиб берган бўлур эди.

Бош Ассамблея қуролсизланишнинг конкрет масалаларини ҳал қилишга кўмаклашишга қаратилган бир қанча резолюцияларни қабул қилганлиги, қуролсизланишнинг энг зарур проблемаларини ҳал қилмоқ учун янги конструктив қадамлар қўйишнинг муҳимлигини тушунганлигини намойиш қилиб кўрсатган кўпгина тинчликсевар давлатлар, шу жумладан Совет Иттифоқи ва бошқа социалистик мамлакатлар зўр бериб сарфлаган куч-ғайратларнинг натижасидир.

Аммо ядро қуролини тарқатмаслик тўғрисидаги шартноманинг кучга киритилиши масаласини у ёки бу важларни баҳона қилиб, пайсалга солишга уринаётган бир группа мамлакатлар борлиги кўриниб турибди. Жумладан, БМТ Бош Ассамблеясининг сессиясида ҳам ана шундай уринишлар қилинди. Ядро қуролига эга бўлмаган давлатларнинг ўтган йил сентябрида Женевада бўлиб ўтган конференцияси натижаларинич муҳокама қилинишидан фойдаланган баъзи мамлакатларнинг вакиллари, масалан, ядро қуролини тарқатмаслик тўғрисидаги шартноманинг изчиллик билан бажарилишини ва қуролсизланиш масалаларининг муваффақиятли ҳал қилинишини муайян даражада қийинлаштириши мумкин бўлган тавсияларни ўтказиб олишга уриндилар. Бундай ишлар қуролсизланиш учун кураш ишига наф келтиролмайди, албатта.

НАТОда қатнашувчи бир қанча давлатлар, аввало, АҚШ, Англия ва Германия Федератив Республикаси ана шу ҳарбий блок фаолиятини кучайтириш учун зўр бериб уринаётганлиги тўғрисида нима дейиш мумкин? Ҳарбий тайёргарликларни кучайтириш, социалистик мамлакатларга қарши кўпорувчилик ишлари олиб бориш, халқаро кескинликнинг мавжуд манбаларини кенгайтириш, «совуқ уруш» муҳитини қиздириш — мана шуларнинг ҳаммаси тинчлик манфаатларига зид эканлиги ва қуролсизланиш соҳасида баҳамжиҳат қарорга келиш имкониятларини қидириш йўлига албатта янги муайян тўсиқлар қўядики, бу хусусда ҳар хил фикр бўлмаса керак. Агрессив кучлар ўз сиёсатида қуролсизланишга эмас, балки қуролланиш пойгасига, халқаро кескинликни сақлаб қолишга зўр бераётганлиги учун қуролсизланиш проблемаларини ҳал қилиш жараёни суст ўтмоқда. Улар турли сиёсий тузумдаги давлатларнинг ҳамкорлиги муҳитига, коллектив хавфсизлик системасига агрессия ва иғво сиёсатини қарама-қарши қилиб қўйишни истайдилар, Европанинг бўлинганлигини чуқурлаштирмоқчи бўладилар. Лекин Европа хавфсизлиги ва халқаро хавфсизлик қуролланиш пойгаси орқали, ҳарбий тайёргарликларни кучайтириш орқали эмас, балки тинч ҳамкорликни йўлга қўйиш, кескинликни чинакам юмшатишга эришиш, мавжуд халқаро проблемаларни тинчлик воситалари билан, музокаралар олиб бориш йўли билан ҳал қилиш негизида таъминланиши мумкин.

НАТОдаги баъзи бир давлатлар ҳарбий тайёргарликларни кенгайтириш программасини илгари сураётган бир пайтда Совет Иттифоқи, бошқа социалистик мамлакатлар қуролсизланиш умум Европа хавфсизлигини мустаҳкамлаш соҳасида конкрет тадбирлар программасини, давлатларнинг социал тузилишидаги мавжуд тафовутлардан қатъи назар ҳамма давлатлар ўртасидаги халқаро ҳамкорликни кенгайтириш программасини таклиф қилмоқда. Шу билан бирга, Совет Иттифоқи билан бошқа социалистик мамлакатлар НАТО блокининг агрессив сиёсатини, унинг ҳарбий тайёргарликларини ҳисобга олиб, социалистик ҳамдўстлик мамлакатларининг хавфсизлигини янада мустаҳкамлаш тўғрисида ғамхўрлик қилишлари, ўз мустақиллиги учун, агрессия ва уруш кучларига қарши кураш олиб бораётган давлатларга мадад ва ёрдам беришлари керак.

Қуролсизланиш масалаларининг ҳал қилиниши учун кўпгина қийинчиликларни бартараф қилиш лозим, бу эса барча давлатларнинг зўр куч-ғайрат сарфлашини тақозо этади. Лекин бу соҳада ҳам натижаларга эришиш мумкинлигини тажриба кўрсатиб турибди.

Маълумки, қуролсизланиш масалалари билан шуғулланувчи 18 лар комитетига аъзо бўлган давлатлар комитет ишини 1969 йил мартида давом эттириш тўғрисида келишиб олдилар. Совет ҳукумати бу сессияда қуролланиш пойгасини чеклашга ва қуролсизланишга олиб борувчи янги қадамлар тўғрисида бир битимга эришилади, деб умид қилади. Совет ҳукумати ўз томонидан ана шу олижаноб мақсадга эришмоқ учун ўзига боғлиқ бўлган ҳамма ишларни бундан буён ҳам қилаверади».

Сўнгра Л. М. Замятин ва СССР Ташқи ишлар министрлиги халқаро ташкилотлар бўлимининг мудири К. В. Новиков мухбирларнинг саволларига жавоб бердилар.

(ТАСС).

ХАБАРЛАР, ВОҚЕАЛАР, ЯНГИЛИКЛАР — Турли мамлакатларда

АҚШ ВА СССР ЖАМОАТЧИЛИГИ ВАКИЛЛАРИНИНГ КОНФЕРЕНЦИЯСИ

НЬЮ-ЙОРК, 20 январь. (ТАСС). АҚШ билан СССР ўртасидаги мавжуд, энг муҳим проблемалар ва келишмовчиликларни норасмий даражада ўрганиш мақсадларида 13 январдан 18 январгача Нью-Йорк штатининг Рэй шаҳарчасида бешинчи дартмут конференцияси — шу икки мамлакат жамоатчилик вакилларининг анъанавий учрашуви бўлиб ўтди.

Конференцияда тинчлик проблемасига, шунингдек Совет — Америка муносабатларига доир кенг масалалар доираси муҳокама қилинди. Жумладан, АҚШ билан СССР ўртасида иқтисодий, илмий ва маданий алоқаларни кенгайтириш зарурлиги айтиб ўтилди.

Учрашув қатнашчилари ўзаро қизиқиш руҳида фикрлашдилар.

Конференцияда совет делегациясига Совет — Америка муносабатлари институтининг президенти Н. Блохин бошчилик қилди.

КУБА РЕСПУБЛИКАСИ. Кубада ёшлар ғамхўрлик билан тарбияланмоқда. Кичкинтойлар учун болалар боғчаси ва яслилари ташкил этилган. Юқоридаги суратда Гавана болалар боғчасининг тарбияланувчилари сайр қилиб юрибди. Пастдаги суратда, революциядан сўнг Гаванaнинг шарқий қисмида ишчилар учун қурилган уй-жой биноларидан бирининг кўриниши.

Е. Кунцин фотолари.
ТАСС фотохроникаси.

БОЛИВИЯДА ФАВҚУЛОДДА ҲОЛАТ

ЛОНДОН, 20 январь. (ТАСС). Ҳукуматнинг махсус декретига мувофиқ, Боливияда фавқулодда ҳолат жорий этилди. Бу декрет мамлакат Министрлар кабинетининг шошилинч мажлисида қабул қилинди.

Рейтер агентлигининг Ла-Пасдаги мухбири бу тўғрида хабар бериб, қуйидагиларни уқтириб ўтади. Боливия маъмурлари Боливия президенти генерал Рене Барриентосни ағдариб ташлаш ва ўлдириш мақсадида фитна уюштирилганлигини гўё аниқлаганларидан кейин фавқулодда ҳолат эълон қилинди.

Декретга мувофиқ, мамлакатда конституцияда берилган барча гарантиялар бекор қилинди, йиғилиш ва намойишлар ўтказиш тақиқланди.

Информация агентликларининг хабар беришича, мамлакатда дастлабки қамоққа олишлар бошланган. Боливия ички ишлар министри Давид Фернандес радио орқали сўзлаган нутқида ҳукумат одамларни қамоққа олиш вақтида ҳатто парламент дахлсизлиги билан ҳам ҳисоблашиб турмайди, деди. Қамоққа олинганларнинг сони маълум эмас. Аммо мухбирларнинг ёзишича, қамоққа олинганлар орасида парламент депутатлари, мамлакатдаги таниқли сиёсий арбоблар, оппозициячи партияларнинг раҳбарлари бор. Уларнинг кўпчилиги ҳозирги вақтда оппозиция йўлига ўтган илгариги ҳукмрон партия — «Миллий-революцион ҳаракат» партиясининг тарафдорлари ёки аъзоларидир.

НОРОЗИЛИК НАМОЙИШИ

БОНН, 20 январь. (ТАСС). Кеча Ғарбий Германиянинг энг катта шаҳарларидан бири — Франкфурт-Майндаги Америка консулхонасининг биноси олдида «Грецияга эркинлик берилсин», «Йўқолсин НАТО» деган хитоблар неча-неча бор янгради.

АҚШнинг янги президенти Никсон қасамёд қилиш арафасида Франкфурт-Майн саноат корхоналарида банд бўлган грек ишчилар консулхона биносига келдилар. Ғарбий германиялик ишчилар ва ёшлар ҳам улар билан бирга эди.

Намойиш қатнашчилари АҚШнинг Вьетнамдаги агрессиясига қарши норозилик билдирдилар ҳамда Вашингтоннинг Грециядаги ҳарбий хунта режимига кўрсатаётган мададини қораладилар.

Намойиш қатнашчилари кўтариб келган транспарантларга «Америкаликлар, Грециядан жўнаб қолинг», «Янкилар, Вьетнамдан жўнаб қолинг!», «Грецияга озодлик ва демократия берилсин», «Манолис Глезосни озод қилинг!» деган сўзлар ёзилган эди.

АГРЕССИЯ ПЛАНЛАРИ

ЛОНДОН, 20 январь. (ТАСС). Байрутдаги халқаро аэропортга бандитларча ҳужум қилинмасдан олдиноқ Исроил ҳарбийлари қўшни Араб давлатларига қарши бир қанча агрессив планларни тайёрлаб қўйган эдилар.

«Санди телеграф» газетасининг хабарида айтилишича, Исроил бош штаби Бирлашган Араб Республикасида Совет Иттифоқининг ёрдами билан қурилаётган баланд Асвон тўғонига ҳужум қилиш планини Араб давлатларининг «пайини қирқувчи восита» сифатида аллақачон тайёрлаб қўйган. Агрессив планларнинг яна бир бошқа турида Араб мамлакатларидаги ҳар бир аэродромнинг самолётлар учириладиган жойини бомбардимон қилиш режалари ҳам тузиб қўйилган.

ОБ-ҲАВО ҚАНДАЙ БЎЛАДИ?

Тошкент об-ҳаво бюросининг телефонлари доим банд.

— Айтишича, 35-37 даражада совуқ, қаттиқ бўрон бўлармиш. Бу совуқ қайси куни бўлади, — деб сўрашади об-ҳаво бюросига телефон қилганлар.

Тошкент об-ҳаво бюросининг бошлиғи Н. П. Сафронова бу шаҳар бўйлаб тарқалган миш-миш гаплар асли ноўрин эканлигини айтиб, бизга қуйидагиларни билдирди:

Республикамиз территориясида январь ойининг биринчи ўн кунлигида ҳавонинг кескин совиб кетиши иссиқ ҳавога ўрганган тошкентликларни қўрқитиб қўйди. Одатда ҳаво совуқ келгандан кейин ҳароратнинг кўтарилиши анча кунга чўзилиб боради. 30 декабрдан бошлаб 9 январгача Тошкентда совуқ 10 даражадан ҳам ошиб кетди. Тўртинчидан саккизинчи январгача совуқ 20 даражагача борди, 7 январь куни эса Тошкентда 24-26 даража совуқ бўлди. Ҳавонинг бундай совиб кетиши 1956—57 йилларда рўй берган эди. 1957 йил 20 январь куни 20-22 даража, 1950 йил 17 январь куни 21 даража, 1945-50 йилларда 20 даража миқдорида ҳаво совиган эди.

Республикамизда ҳавонинг бундай совуқ келиши 100 йил мобайнида 50 марта содир бўлди. 1930 йил 20 декабрь куни совуқ 30 даражагача борган. Сўнгги 10 йил мобайнида Тошкентда ҳаво бундай совуқ бўлмади.

Ўтмишда ҳавонинг совуқ келганини унутиб юборган кишилар «мана борган сари ҳаво совияпти, яқин кунларда бўрон кўтарилиб, 35-37 даража совуқ бўлармиш» деб ўринсиз ваҳима қилаптилар.

Миш-мишга ўрин йўқ. Тошкент об-ҳаво бюросининг станциялари маълумотларига кўра Тошкентда ҳавонинг совуқ бўлиши кутилмайди.

ТЕЛЕВИДЕНИЕ БУГУН

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

17.55 — **Кўрсатишлар программаси**, 18.00 — **Теленгиликлар** (рус тилида).

Ўзбек тилида: 18.10 — **Қизил галстук** (тележурнал). 18.45 — **Миллионлар ленинча университети**. 19.00 — **Уйларимиз — куйларимиз**. 20.00 — **Теленгиликлар**.

20.15 дан — **Москва кўрсатади**.

ИККИНЧИ ПРОГРАММА

ТОШКЕНТ КЎРСАТАДИ

17.55 — **Кўрсатишлар программаси**.

Рус тилида: 18.00 — **Музикали минутлар** (болалар учун). 18.30 — **Телефильм**. 18.40 — **Ёшлигимиз экранда** («Ёшлик» студияси). 19.20 — В. И. Ленин туғилган куннинг 100 йиллиги олдидан. **Патетик оратория**.

Ўзбек тилида. 20.00 — **Чорвадорлар ҳиммати**. 20.20 — **Зарбалар ва рақслар**. 21.00 — **5-океан посбонлари** (телефильм). 21.30 — В. И. Ленин ҳаёти ва фаолияти. **Самарадаги йиллар**. 21.45 — **Лалварлик овчи** (бадиий фильм).

ТЕАТР

НАВОИЙ НОМЛИ АКАДЕМИК КАТТА ТЕАТРДА — 22/I да **Борис Годунов**, 23/I да **Травиата**.

ҲАМЗА НОМЛИ АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИДА — 23/I да **Парвона**.

МУҚИМИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА — 22/I да **Қизбулоқ**, 23/I да **Момо ер**.

КИНО

Тошдаги достон (эрталаб соат 11, кундуз 2 ярим ва кеч 8 яримда), **Ака-ука Карамазовлар** (кеч соат 6-15 минутда) — САНЪАТ САРОЙИ.

Жонсиз мавсум (1 ва 2-серия) — НАВОИЙ номли (эрталаб соат 10 да), «ЧАЙКА», «ЎЗБЕКИСТОН», «ВОСТОК», «МОСКВА», «ДРУЖБА», «ТОШКЕНТ СОВЕТИНИНГ 50 ЙИЛЛИГИ» (кундуз ва кечқурун).

ЎЗБЕКИСТОН ССР ФАНЛАР АКАДЕМИЯСИ ФИЗИКА-ТЕХНИКА ИНСТИТУТИГА

физиклар, радиоинженерлар, радиотехниклар, ўлчов асбоблари бўйича мутахассислар, слесарлар, токарлар

КЕРАК

Мурожаат учун адрес: Тошкент шаҳар, Обсерватория кўчаси, 85-уй. Телефон Б-8-42-91.

Редактор М. ҚОРИЕВ.

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

Орган Центрального Комитета Компартии Узбекистана, Верховного Совета и Совета Министров Узбекской ССР.

Бизнинг адрес ва телефонлар: ТОШКЕНТ, «ПРАВДА ВОСТОКА» кўчаси № 26. Редактор — В36545. Редактор ўринбосарлари — В37914, В39323. Масъул секретарь — В34455. Масъул секретарь ўринбосарлари — В37283. Партия турмуши — В33469. Марксизм-ленинизм назариясини пропаганда қилиш — В31216. Халқаро ҳаёт — В37604. Коммунистик тарбия — В31455. Саноат капитал қурилиш ва транспорт — В34780. Совет қурилиши — В33258. Қишлоқ хўжалиги — В37604. Адабиёт ва санъат — В32036, В37221. Фан, мактаб ва олий ўқув юртлари — В34451. Маҳаллий ахборот ва спорт — В32347. Оммавий ишлар ва хатлар — В38679, В33553. Иллюстрация — В34524. Стенографистка — В37343. Корректура — В37162. Эълонлар — В38142. Коммутатор — В30249, В30250, В30251, В30252, В30253, В30254, В30255, В30256, В30257, В30258. ОБЛАСТЬ МУХБИРЛАРИ: Андижон 48—85, Бухоро 31—41, Қарши 22—82, Нукус 42—62, Самарқанд 31—972, Термиз 23—27, Фарғона 41—88, Урганч 34—35.

№ В. — 18. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети Бирлашган нашриётининг босмахонаси, Тошкент шаҳри. ИНДЕКС 64633. Р. 10910.